

A MI LAPUNK

A negyedik törvény

Irta: SCHERER LAJOS

„A cserkész minden cserkészt testvérének tekint“.

Gyönyörű törvény és az életbe való átvitele a Hegyi Beszédben vallott krisztusi tanítás testté válását jelentené:

„Szeressétek ellenségeiteket; áldjátok azokat, akik titeket átkoznak; jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék és imádkozzatok azokért, akik titeket háborgatnak és kergetnek titeket“. (Máté V. 44.)

Mennyire másképp van ez az életben! Hiába tartoznak egyesek egy közös nemzetiséghez, mégis egymást marják. Hiába imádja a katolikus, a protestáns, a zsidó — a maga módja szerint — egyazon élő, szerető mennyei Atyát, a vallásos torzsalkodásoknak se szeri, se száma. Hiába élnek egyesek közös társadalmi helyzetben, az irigység állandóan üszköt hint a másik rövidke földi útjára.

Miért van ez így? Miért nincs ez másképp?

Azért, mert gyöngé, esendő emberek vagyunk és a közös célnál, a közös eszménél, elvnel erősebb az önzésünk, az önteltségünk és a hiúságunk. Pedig minden vallás hirdeti az önzetlenséget, hogy jobb emberekké váljunk, hogy egymást a munkában támogassuk. Ezért beszélünk emberszeretetről.

Az való, hogy az egész világ összes embereit nem ölelhetjük a kebelünkre. Ez lehetetlenség. Ezért hiú ábránd a nemzetköziség. Egy angol, egy japán, egy magyar ugyan tisztelheti, szeretheti egymást, de az egész angol nemzet nem fog rajongani soha az egész japánságért, vagy az összes japánság az összes magyarságért és viszont. Mégis csak közelebb állunk egymáshoz az egy nyelven beszélők. De az egy nyelven beszélők túlságba vitt szeretete a másnyelvűek rovására is hiba, mert az átkos sovínizmusnak szülőanyja.

A természet rendje azt parancsolja, hogy a hozzánk közelebb állókat mégis csak jobban szeressük, például szüleinket, édes testvéreinket, mint másokat. Ez a szeretet azonban ne okozza másoknak anyagi vagy erkölcsi kárát. Mert kárt okozunk, ha másokat nem támogatunk; ha reánk szorúlnak, nem segítjük és csupa kedvtelésből másoknak bosszúságot szerzünk.

Mindez elkerülhető, ha közös krisztusi eszme vezérli az embereket; ha azon iparkodunk, hogy tökéletesek legyünk, mint a mi mennyei Atyánk.

Az igazi cserkész, akit a tíz cserkésztörvény hevít, folyton ebben edzi magát.

Nem ér rá, hogy a vallás örve alatt egyenlenségeket, különválásokat szítson. Ugyan mondjátok meg, mennyivel jobb vagy rosszabb a katolikus cserkész a protestáns cserkésztől? — Az igazi cserkész nem ér rá, hogy becsmérelje a mások munkáját, mint ahogy azt teszik mostanában a Táborút és az A Mi Lapunk hívei. És nem erőszakoskodik úgy, mint egyes hitoktató urak, akik a Táborút vigéceiül csapnak fel csak azért, mert az A Mi Lapunk szerkesztője protestáns.

A cserkész-eszméktől áthatott ember kell, hogy mindenki embertársát lássa,

aki van bizonyára olyan tisztességes, megbízható, mint ő. Ha ezt nem cselekszi, csak ártalmára van a közösségnek, magyarságunknak.

A Mi Lapunk az ifjúságból nőtt ki. Tíz éven át hirdette és igyekezett megvalósítani a szlovenszkói magyar cserkésztestvériségét. Ezt el is érte, míg boldogult Konrády Lajos élt, Karle Sándor, Buczkó Emil együtt dolgoztak Scherer Lajossal és a többi cserkészparancsnokkal. Ma ez megszűnt. Nagyok bűnös izgatására ifjú óriások csendben dolgoznak, vizitálnak, kilincselnek és kigyót-békát kiálltanak az A Mi Lapunkra és rakják alattomban az aknákat a ház felrobbantására.

Ez nem cserkésztestvériség!

A 10—18 éves ifjak pedig nevetnek magukban, amikor a cserkészparancsnokok nagy hévvel magyarázzák a IV-ik törvényt: „A cserkész minden cserkésztestvérenek tekint”. Hát akkor miért a marakodás? Miért elkövetni olyan dolgokat, amiket az iskolai törvény is szigorúan tilt, és árulni a vallás órán újságot egyes gyóntató szent atyák igen eredeti módján?

Cserkészek, diákok! Emberek vagyunk; esendő, gyöngye teremtményei a jó Istennek. Ti nevettek a felnőttek béka-egérharcán, de vajjon gondolkodtatok-e már azon, hogy, ha ti férfisorba kerülnétek, másképp fogtok-e cselekedni?

Ilyen példák láttára, azt hiszem, nem. Legfeljebb akkor, ha komolyan veszitek a IV-ik cserkésztestvényt s igazán valljátok azt, hogy mindnyájan egy Atyának a gyermekei, azaz édes testvérek vagyunk, akár katolikusok, akár protestánsok, akár zsidók legyünk és mint magyarok nem köpünk egymás tányérjára, és nem keressük azt, ami elválaszt, hanem azt, ami összefűz.

„A cserkész minden cserkésztestvérenek tekint!”

ÁRVA FÜGEFA

Irta: MÓRA ISTVÁN

Szük udvar vaksi szögletébe
— Hová a nap délbe se lát —
Oktondi kertész balga kézzel
Ültette ezt a fügefát
Szomszédja, karcsú jegenye,
Fejét fürösztli napsugárba,
S az elátkozott fügefá
Alant annál veszendőbb árva,

Az udvaron lányok danolnak,
És cinegék a jegenyén,
Közé suhog a nyárfa lombja, —
A fügefá hallgat szegény.
S nem érti, érzi: mit danol
A cinegénk, a nyárfa gallya,
S mivel ringázza kicsijét
A szomszédban paraszti dajka?

Szóló szállít, csengő barackot
Mosolygó almát hoz neki
Apóka, — úgy ám! — szedik is már
Tündérország tündérei...
Eszébe sincsen a füge,
Banán, narancs és gránátalma, —
Túl a magunk mesgyéjein
Nem ért soha az ő fogalma.

S neked, te árvám. mintha fájna
Hogy rád se vél itt senki se, —
Kapaszkodol, hogy venyigéddel
Fölrérj a fal peremire.
Hiába érsz föl addig is,
És termő vágy epeszt hiába.
Őszünk, telünk két ostora
Uj gallyaid tövig kaszálja.

... Megsimogatlak, annyiak közt
Aki ösmérlek egyedül,
Elkárhozott fa megsiratlak,
Amíg a cinke hegedül.
Cirógatom leveleid,
Amíg az ősz le nem tarol még...
Más ég alatt, más föld felett:
Én is ilyen meddő fa volnék!

Mit tehet a diák a népéért?

Irta: BALU

40 évvel ezelőtt megfelelt erre a kérdésre elnökünk, Masaryk, és most, pozsonyi látogatásakor megint evvel a problémával foglalkozott az egyetemi ifjúsághoz intézett szavaiban. Hangoztatta, hogy az ifjúságnak kötelessége, hogy a tudomány segítségével behatoljon a politikai kérdések mélyébe.

40 év előtt többek között ezeket mondta Masaryk:

„A dolgoknak való állását nem ismerni annyit jelent, mint belenyugodni a létező viszonyokba és ez annyit jelent, mint beletörödni az elégtelenségbe. Nélkülözhetetlen a nyelvtanulás. Nélkülözhetetlen a történelem tanulmányozása. A történelem ébresztett fel. Ami felébresztett, az fönn is tart. A történelmi tanulmányok egyszersmind eredményes előkészületet jelentenek a politikai tevékenységre.

Foglalkozzon-e az ifjúság politikával? Igen. Ám a politika munka és nem fecsegés. És a politikai tevékenység nem a legeredményesebb tevékenység a nép és az emberiség érdekében, hanem az eszmék és az érzelmek a döntők, mert nem a parlamentekben támadnak, hanem azoknak a szívében és agyában, akik terhes munkákban, viskóban töltik életüket. Vigyázzunk arra, hogy műveltségünk azoknak a nemes erkölcsi eszméknek a szolgálatában álljon, melyek a politikában praktikus kifejezésre találnak.

A diák úgy dolgozik legjobban a népéért, ha hivatására előkészül. Jó cseh az, aki erkölcsösen és okosan dolgozik. Az egyszerű, régi szabály: ne hazudj! — százszor többre tanít, mint minden fellengzős beszéd a hazáról és a nemzetről. Aki nem hazudik, nem tagadja meg a meggyőződését, nem hízeleg, és aki nem alakoskodik, az a nemzet igazi férfia, igazi jótévője.

Az ifjúságnak joga van, hogy fiatal legyen, és az ideális barátság előjogával bír. Az igazi munka értelmében az ifjúságnak kötelessége a nemes szórakozások és a törelesség egészség gondozása. Ének, testgyakorlás... boldog, aki ifjúságában fiatal...“

Íme, az útmutatás! A mi problémánk az, hogyan leszünk jó magyarok. A magyar jellem sajátossága határozza meg a feladatunkat. Jó magyar az, aki szemérmes és hű mindhalálig.

Szemérmes nép vagyunk, nemcsak az asszonyaink, de a férfaink is szemérmesek. Trágár gondolatok nem zavarják a józan munkánkat, sikamlós beszédek nem botránkoztatják meg a társainkat. Teljesítjük a kötelességünket, de nem szeretjük, ha dicsérnek érte, mert hiszen jutalmunk magának a munkának az eredménye. Nem a szájhősködésnek vagyunk a mesterei, hanem a hallgatásnak. A pásztortűz mellett mélyen hallgatva szoktunk ellenni, népek tanácsában is megfontoltan nyitjuk szóra a szánkat.

Hűek vagyunk mindhalálig. Az adott szavunk szent, kötelező, mint másra az eskü és megtartásában kitartunk mindhalálig, ha kitartásunk az okosság rovására is megy. Kitartunk a magunk természete mellett, amely a verejtékes munka népévé tesz a kapzsi háborúságok híve helyett, amelynek felelősségérzete és tudata a rögben gyökereszik és abban az egyszerű nevelésben, mely pástortgyerekként jut osztályrészünkül, mikor megtanuljuk őrizni, védeni a ránk bízott jószágot és hozzászokunk, hogy a tarisznyánkba tett kenyeret ne együk meg mohón, hanem takarékosan bánjunk vele, megtartóztassuk magunkat még, ha kínoz is az éhség: az önmérséklés népe vagyunk. Fiaim, diákemberek! csak ennyi tanulságot akartam levonni Masaryk szavaiból, lelketekbe vésní a két ősi erényt: a szemérmes-séget és hűséget.

KELETRŐL JÖN AZ IFJÚSÁG...!

Az idén nyáron Grenobleban, Dijonban és Nancyban fordulva meg franciaországi körutamon, mindenütt tömegével ott-találtam ezeket az egzotikus fiatalembereket. Párisban aztán, ahol éppen a Sorbonne mellett lakom, naponta ottlátom nyüzsgödni őket a fakultások kapuiban, vagy a könyvesboltok utcái pulthajai előtt, vagy a Szajna-parton, amint alkuszának, vagy csapatostól vándorolnak és disputálnak az utcán. Párisban már senki sem is veszi észre őket, amolyan társadalmonkivüli alakjai a nagy kapitális életének: a japán és kínai diák, a hindu vagy a néger. De a vidéki egyetemi városokban már övék az élet. Párisban, mintha egy másik típusuk járkálna az utcán, a sokezer mérföld eltűnik a hátuk mögöl, mintha teljesen nyugatiakká váltak volna. Egy-egy sportautó beszél keleti gazdagságukról és úgy viselik a pullovert, hónuk alatt a tenniszrakettet, a tulzolt keleties eleganciának egy olyan manírjával, hogy nem csoda, ha ellenszenvenné válnak minden fehér ember előtt. De az öreg vidéki egyetemi városokban egy más ifjúságot találunk. Ott tolonganak szinte európai vonásaikkal, nagy pápazsemükkel, sötét archőrükkel a hinduk, Ázsia messzi szigetvilágának előttünk furcsa race-jai, a francia kolóniák arab fiatalsága, rengeteg perzsa, török és középázsiai diák. És míg Párisban a nyugati szélhámosság, a hazai gazdagsága mindennapi robot utjait járják, addig ezekben az egyetemi városokban tanul az igazi keleti ifjúság. Ezek persze egészen másképpen élnek, mint amazok. Csak egy közös van bennük: a végtelen Ázsia, amely köztük és bennük álmodik magának új jövőt . . .

*

A nyári hónapokban valóságos keleti népvándorlás folyik ezekben az egyetemi városokban. A nyugati egyetemek majdnem kivétel nélkül július elején csukják be a kapukat, amelyek novemberig maradnak zárva és megkezdődnek a nyári kurzusok, a nyelvtanulási tanfolyamok, amelyek százával csábítják erre az idegent. A német és holland egyetemek, Cambridge és Oxford, Svájc és Olaszország nagy intézetei három-négy hónapra bezárnak és ilyenkor kezdődik a nagy vándorút. A japán, hindu és perzsa diák ugyanis nem mehet haza három-négy hónapi vakációra, — hiszen Perzsiába két hét, Japánba hat hét az út, ez pénzbelileg többbe kerülne, mint amennyiből Franciaországban egy félévig, vagy egy évig lehet élni. Ezért hát a francia, német, angol egyetemeken tanuló keleti ifjúság ilyenkor Európát kóborolja és főként Franciaországban gyülekezik, nyelvet tanulni és — spórolni. Mert egy diáknak itt a legolcsóbb az élet. Így jönnek ide Cambridgeből és Etonból a hinduk, Utrechtből és a többi holland egye-

temről a jávaiak, Berlinből a perzsa mérnökjelöltek és így tovább. És itt találkoznak azzal a sokezer keleti diákkal, akik állandóan Franciaországban tanulnak. Olyan népvándorlás ez, amelyről alig lehet fogalma annak, aki nem látogatta végig őket és amely egyre jobban demonstrálja, hogy milyen óriási változások estek a földtekén a világháború óta.

*

A vidéki város barátságos és válogatott vendégekkel tömött penziójában néhány hétig laktam együtt egy ceyloni fiuval. Mi or megérkezett, úgy szólna semmit sem tudott franciául s borzasztóan egyedül volt szegény. Vékony gyerekarcu fiatal ember volt, harmadéves hallgatója a cambridgei egyetem jogi karának. Ügyvédnek készül. Három éve hagyta el Ceylon szigetét, ahol az apja gyarmatárkereskedő, azóta nem volt otthon és még három-négy évig nem is megy haza. Megbarátkoztam a hinduval, akinél szorgalmasabb és szomorubb embert nem igen láttam eddig. A penzióban mindenki arról faggatta szegényt, hogy mi van Ghandival, igaz-e, hogy a hinduk gyerekekben házasodnak, van-e már neki is felesége, ha nincs, mikor lesz, hány lesz — és így tovább. A ceyloni udvariasan mosolygott kis fapipája mögül és rövid, kelletlen feleleteket adott. Talán a kérdések furcsasága fájt neki, aki már minden szokásában és idegében angol fiu volt, de talán ugyanakkor a ceyloni bambuszok susogását hallotta — ki tudja ezt? Később azonban megbarátkozott egy kissé és olyan érdekes dolgokat beszélt, amelyek föltétlenül meg kell, hogy lépjenek egy magyar fiatalemberrel, aki előtt a saját jövője — a pálya és a megélhetés — egyetlen áthatolhatatlannak látszó ködben gomolyog a fajtája és népe életével és aspirációival.

— Nekem, mint cambridgei diáknak, évente több mint 60 ezer koronába kerül az élet — mondotta a hindu, — az egyetem, a college és minden, amire „szükséges“, de telnie kell. Hat-hét évre tehát 300–400 ezer korona, míg a diplomával a kezemben, Nyugatot, Európát megismerve, hazamehetek és dolgozni kezdek. Én az apai örökségemet kaptam ki ezzel a pénzzel, amely egy londoni bankban van letéve, de ha hazamegyek, már egy font vagyon se fog várni otthon.

— De hát érdemes önnek gazdaságilag, pénzbelileg ennyit a tanulására elkölteni? — kérdeztem én csodálkozva. — Hiszen ez egy tekintélyes vagyon! Vissza tudja ezt ön valaha is szerezni a diplomájával?

A hindu szerényen mosolyogva válaszolt: — Nálunk egy ügyvédi diploma föltétlenül megér legalább ötezer fontot, ez a legjobb befektetés tehát, amit apám számomra tehe-

lett. Ha ügyvéd leszek, ezt a pénzl akkor is viszszerzem, ha csak középszerű ügyvéd leszek.

— De hát az angol ügyvédnek, vagy a többi fehér szellemi proletár? Hát azok nem tudják ezt? Nem próbálkoznak ők is és nem szereznek vagyont a maguk, az ön rovására?

— Nem, — felelte — mert én *benszülött* vagyok. Az én népem nem megy az angolhoz és nem megy a fehér orvoshoz és kereskedőhöz, a fehér ügyvédhez, vagy bankárhoz, ha csak nincs hindu, akihez mehessen. A hindu énhozzám fog jönni. És én *más és több* is leszek neki.

Oh, szegény magyar diplomások, jogászok, ügyvédek és doktori villamoskalauzok — ekkor kezdtem megérteni, hogy milyen források s milyen lehetőségek vannak ez előtt az ifjúság előtt, ahol odahaza a tanulás és a tudás ennyit ér!

*

De az én ceylonimat nemcsak a pénzszerzés érdekelte. Ez csak amolyan természetes dolog volt neki és az ő körülményei szerint, mint nálunk például, elfoglalni egy díjnoki állást, vagy mondjuk, nekem néhány hónapra Franciaországba jönni kétezer kilométerről, oda, ahova ő a világ másik részéről érkezett meg. Ez a ceyloni nem maharadzsa fia, az apja iparos volt és később kereskedő lett. Olyanfajta mint amit mi polgári középosztálynak nevezünk. De őt és távoli és közelebbi ázsiai társait a kiaknáztatlan bányák, a végtelen ültetvények, a hajóktól nyüzsgő tengerek és a most ébredő fajok küldik Nyugat felé. És ezek a tengerek hátukon hozzák a kolóniák arab és szigetvilági ifjúságát, a modern Törökország fiait, egy forrongó világ új férfikarát. Igen, ott távol is rengeteg szociális válság van: bizonyára, hatalmas a népnymor és kulinak, hindu parasztnak, vagy parszinak lenni rosszabb, mint nálunk, — de intellektuelnak, tanult ifjúságnak lenni összehasonlíthatatlanul nagyobb dolog. Istenem, mi zajlik ott messze náluk tizlizenöt év óta, mit csinált a világtechnika ezekből a gyarmati országokból, milyen kincsek, anyagi lehetőségek kerültek napfényre a föld alól, hogy zajlanak, forrongnak ezek a társadalmak a gazdasági és politikai evuláció kettős csapásain, milyen *férfiéletek* várnak kiteljesedésre és milyen hősköltevények várják jövőendő hőseiket!

Szinte megdöbbeneti az embert, hogy milyen mindegy ezeknek az embereknek a mi sokezer szociális és nemzeti bajunk és franciát, angolt, németet, fasizistát és kommunisztát, katolikust és protestánst . . . mennyire *egynek* látnak, éreznek és vesznek minden szörnyű különbségeink dacára.

. . . A nyáron Grenobleban az egyik egyetemi professzor az indiai kérdésről és az angol gyarmati politikáról tartott előadást. Ceyloni barátommal együtt jártunk az előadásokra és egymás mellett ülve hallgattuk a professzor beszé-

dét. A hindu jegyzetelt a noteszébe, néha-néha megkérdezte, hogy mit jelent ez vagy az a kifejezés, de egyébként tíz napon át egy szót se szólt az egész indiai előadásról. Mikor aztán két hét múlva az előadásorozatnak vége volt és a nemzetközi társaság konvencionálisan megtapsolta a professzort, a kapuban rámnézelt, amint hazamenülünk:

— Ez mind nem igaz ám, amit ez az ember összebeszélt . . .

— Hát miért nem szólt neki valamelyik előadás után? Itt szokás az, hogy az ember kérdéseket ad fel, vagy vitába kezd az előadóval.

— Ugyan, méltatlankodott a hindu, — minek? Ezt a londoni lapokból és folyóiratokból tanulta. Nem szabad szólni . . . nekünk az a jó, ha sose fognak megismerni . . . ebbe fognak belepusztulni . . .

*

Hát bizony azt csak sejteni lehet, hogy mit éreznek, min gondolkoznak és min dolgoznak mélységes hallgatásukkal ezek az emberek. Látni kell, amint az arabok összejönnek kis piszkos kávéházukban és összehajolnak egy gyűrött papíru hazai újság fölött, ahogy az egyiptomiak elvitatkoznak a két nagy basa politikai tusáján és nyilalásig röhögik magukat a nagy francia bulvárvárlap „kiküldött tudósítójának” ostobaságain. Ezek szám és név szerint tudják, hogy hányan vannak Franciaország különböző egyetemlein, minden városban komitéjuk van és körlevelekkel árasztják el egymást az otthonhagyott nép álmait körözgetve. Van persze sok, akit elragad az élet és aki Nyugat rabszolgája lesz. De a többi hazamegy . . . és ebben a hazamenésben már benne van a nagy hadüzenet a nyugati gyarmatkapitalizmus ellen.

Mi középeurópai és főként szegény, proletársorsra ítélt magyar ifjúság csak annyit láthatunk, hogy erőkből és lehetőségekben mennyire mögöttük vagyunk. És sokukkal szemben talán lélekből is. A jövőt, az igazi ifjúságot, a világ megfiatalodását ők fogják hozni.

Ex oriente lux, ex oriente juvenus! —kk—

December

*Ilyenek most a fák s a föld:
fagyosak és fehérek.*

*Fagyosak és fehérek
s a hó alatt aluszik a kenyér és az élet.*

*Ilyenek most az emberek:
fagyosak és feketék*

*s jaj annak, ki az álmok küldöttje
és forró még és fehér.*

Munka nélkül az amerikai autóvárosban

— Otto C. Hansen, new-yorki hivatalnok, kalandjai Detroitban —

Már hét hónapja életem New-Yorkban. Ekkor elkaptam a vándorlási láz. Megúntam az örökös egyhangúságot, az üres hivatalnoki életet, kalandokra vágytam. Azzal nem voltam tisztában, hogy hová menjek, csak más életet akartam megismerni. Így vitt el a kalandvágyam New-York-ból Detroit-ba.

Jó, hogy az ember nem tudja, mit rejt a jövő, különben nem szántam volna erre magamat, de a restséget nem ismerem s így ez jó volt számomra.

Kint álltam hát a Michigan Central Railroad 30 emeletes állomása előtt, körülöttem egy idegen milliós város nyüzsgése, idegen emberek, New-York-tól gyors vonaton 22 órányira, zsebemben csak annyi pénz volt, hogy egy hétig elélhessek. Azon gondolkodtam, hogy mit csináljak. Ugyan volt betétem a new-yorki takarékbán, de ehhez nem akartam hozzányulni. „Hidd azt”, — mondtam magamban, — hogy nincs semmi”. Ez a legjobb kezdet, mert sarkantyút ad.

Épen oly időben érkeztem oda, amikor Detroitban minden pangott. Áprilisban az üzleti ellanyhulás elérte tetőfokát. A munkanélküliek száza az utcákon ögyelegtek. Koldúáltak. Tőlem, az idegentől kéregettek. Magamban csodálkoztam azon, hogy erről New-Yorkban mit sem irtak a lapok. Amerikában azonban a rossz időkről hallgatnak, amíg lehet. Csak a sikert kürtölik világgá.

Újévig egyszerűen semmit sem lehetett keresni. Életem legkeservesebb ideje ama ápr. 12-étől újévig átszenvedett időköz. Nem éheztem ugyan. Eme rémtől való belső félelem bizonyára minden emberben él és ez a rettegés folyton előre hajszolt, egyik foglalkozástól a másikhoz. De ebben az időben jöttem rá arra, hogy milyen kegyetlen az élet, ha azt hiszi, hogy letiporhatja, összemorzsolhatja az embert. El kellett szenvednem a meghunyászkodás, a lealázás minden nemét. Még sem csüggedtem el, mikor éjfélkor mint rikkanás az utcasarkokon árultam újságjaimat, vagy midőn házaló kereskedőként vagy vonatfékezőként dolgoztam. Ugyan voltak pillanataim, amikor azt hittem, hogy a balsors letipor, amikor kétségbeestem s már alig bíztam egy jobb életlehetőségben, de ebből az állapotból mindig megtisztultan kerültem ki és összeszorított fogakkal, kétszeres kedvvel vettem fel újból az élet harcát. Hiszen visszafordulni sem lehetett.

Újév után egy csapásra megváltozott a helyzet. A gépköcsi gyárakban újból megkezdődött a munka. Hiszen Detroit az amerikai gépköcsi-ipar székhelye, az Egyesült államok negyedik legnagyobb városa, lakosainak lélekszáma 1,400,000. Fordnak három gyára van Detroitban, River Rouge-beli gyárában 120.000 van foglalkoztatva; Highland Park-nak 30.000, a Sinkolngyárnak mintegy 4.000

alkalmazottja van. Ezen felül a Dodge-Chrysler-Koncernnek is van még egy tucat gépkocsigyára. A Fisher Body Koncern 40 gyár felett rendelkezik, hasonlóképen a Briggs Manufacturing Co. Itt vannak továbbá a Hudson Motor Co, Graham Paige, Studebaker, Chevrolet, Cadillac és Packard. 40 kilométernyi körzetben van Buick, Oakland, Pontiac, Whippet és ki tudná valamennyinek a nevét.

Miután kilenc hónap alatt nem tudtam célnhoz jutni s olyan szegény voltam mint előbb, az ötlött az eszembe, hogy szerencsémeket egy gépköcsi gyárban is megpróbáljam. Sokat hallottam nagy munkabérekéről, de ezek csak műszerészeknek, szerszámlakatosoknak jártak ki. A nagy munkabér izgatott, kérdezősködtem. „Ugyan kísérled meg szerszámlakatosként.” Hiszen a rajzokat tudtam olvasni, csak a kellő gyakorlat elsajátításáról lehetett szó. Rövid megfontolás után határoztam. Amerikában mindent meg kell kísérlni, különben nem boldogul az ember. A Briggs Manufacturing Co helyszerző irodájában szerszámlakatosként mutatkoztam be. „Mióta működik e szakmában?” Gyorsan átfutott az agyamon: Ma ennyi éves vagy már, eszerint ennyi évi gyakorlatod lehet. Gyorsan azt válaszoltam: „12 éve.” „All righth”, szólott a szaksós formáságok elintézése után a hivatalnok, kezembe nyomva a zöld felvételi jegyet, „jőjjön este 1/26 órakor, hatkor megkezdí a munkát.” Megelégedetten mentem haza a nélkül, hogy sejtettem volna, hogy ezzel a lépéssel érdekes működési teret nyitottam magamnak. Még csak délelőtt 10 óra volt.

Alapjában véve minden amerikai gyár három részre oszlik: a műhelyre, a sajtóóra és a szerekre. Nem mindig egy gyárban vannak elhelyezve. A motort, a vázat és a karosszériát külön szerelik forgószalagon s csak ezekből állítják össze a forgószalagon a gépkocsit.

Há egy gyár üzletvezetősége egy új minta gyártását határozza el, akkor mérnököket, rajzolókat, szerelőket állítanak munkába, mivel ilyen emberekből minden gyárban csak egészen kicsiny állandó munkáskar van. Ezért annyi embert toboroznak, amennyit csak lehet, mert egy két hónap alatt minden szerkesztési munkának, rajznak készen kell állania: aztán az emberfelesleget ismét elbocsátják. Minél előbb készül el ezekkel a munkákkal a gyár, annál többet takarítanak meg bérekben és fizetésekben a felesleges munkaerők javára.

Ezután kezdődik a termelés, amint ezt Amerikában mondják. Szükség van szerszámlakatosokra, műszerészekre, vasöntőkre, vasesztergályosokra, mesterekre, előmunkásokra s mivel ilyen emberekből szintén csak kis állomány van, azért ezt a tizszeresére, sőt százszorosára emelik. A munka aztán két csoportban halad, éjjel-nappal,

ünnepe és vasárnapon, hónapokon át, míg el nem készülnek vele. Aztán elbocsátják az előbb felfogadott munkásokat. — Az egyes anyaminták öntött öntöttvasformáit, — és a különböző préselt gépkocsirész előállítására az anyaminták ezreire van szükség, — most megmunkálják, kifúrják, leköszörülnek, az egyes acélosztályokat megmaratják, meggyalulják, lereszelik, leköszörülnek, megcsiszolják, a túrt lyukakba csavarokat vágnak, rácsavarják az öntött formára, egymásra és egymásba illesztik, míg az egész a rajzzal a hüvelyk egy ezredrézéig, pontosan nem egyezik. Ugyanaz történik a hozzátartozó kölyűvel (Patrice) míg a forma el nem készül, amely a préselendő gépkocsi alkatrész negatív képéhez hasonló. Egy ilyen minta elkészítéséhez kell 2—4 munkás, kettős munkás csoportokban, heteken, sőt hónapokon át. Egy ilyen formának a súlya 10 kgr, de lehet 10 tonna is. A nagyságához mérten elnyulik a munkaidő is. Mivel 11—13 órai munkaidő mellett a szerszámlakatos naponként 10—12 dollárt, sőt vasár- és ünnepnapokon 16 dollárt is keres, elképzelhető, hogy egy ilyen formának előállítási költsége sok 100, sőt sok 1000 dollárba is kerül. Ezért képesek egy mintával százezer egyforma kocsirészt sajtolni, ez a tömeggyártás előfeltétele. Minden darabot a mintájában egyformára préselnek, legyen az akár sárhányó, akár tengely. Sőt minden lyuknak megvan az egyenlő távolsága.

Az amerikai gépkocsiipar óriási sikerének ez a kulcsa, itt hibázott Európa, ennek a pótlása most már késő és drága.

Minden kész munkát egy préshez csavarnak; az anyaminta (matrice) szilárdan marad, míg a kölyűt (patrice) egy függőleges Pleuelrúdhhoz, mely a sajtolóban lévő vezetékben fut, odaszoritják. A prések néha 1 méter nagyok, többnyire azonban a 10 métert is felérik; óriási termekben, a sajtolótérben vannak felállítva, melyekben egy léghajó elég helyet talál. Itt állnak az ilyen prések százai beépítve egy 5 méter vastag beton alapba. Villamosság vagy sűrített levegő hajtja őket és a 4—5 mm. vastag, asztallap nagyságú acéllemezeket egy nyomással nyers lapka-formára (Kótlfügel) lapitanak össze vagy egy ütással kocsitengellyé kovácsolnak egy izzó acéldarabot, amelyen többé már mit sem kell munkálni. Ha minden sajtoló működésben van, az ember a saját szavát sem hallja. Itt csak a tanulatlan munkaerők dolgoznak. Akkor állítják őket munkába, ha a minták előállításával elkészültek. Ha egynéhány hónap alatt elvégezték a munkát, egy néhány kivétellel elbocsátatnak. Ezért van Amerikában egy állandó jöves menés. Amíg mindenütt dolgoznak, az ember könnyen becsúszik. Senki sem dicselkedhetik állandó helyvel, legyen az mérnök, tisztviselő vagy munkás. Innen van az a nagy munkanélküliség lanyha üzleti időkben.

A termelő munkásokat meg egyezés szerint (akkord) fizetik. Egy ilyen présnél 2—4 munkás áll. Az egyik oldalról becsúztatják a lemezeket, a másik oldalon kiemelik a préselt részt, egy kocsin

összehalmozzák és traktorokkal viszik a szerelőosztályba. A présen alkalmazott számláló óra mutatja a préselt darabok számát.

Hogy milyen gyorsan megy a munka, az abból is látható, hogy 30 nyers lapkát (Kótlfügel) 1 perc alatt sajtolnak, egy nyers lapka pedig meglehetősen nehéz darab; egyes részek préselése még rövidebb idő alatt is végbemegy. A szerelőosztályban a különféle alkatrészek a forgószalagra kerülnek, összecsavarják, hegesztik, és 90 perc alatt az egyes alkatrészek óriási tömegéből útrakészen kerül ki a kész gépkocsi.

*

Amerikában az a szokás, hogy a szerszámlakatos, a műszerész legalább is fehér gallérban, fehér kötényben és egy szerszámládával álljon a munkába. Minden finom eszközt, mikrometert, szögmérőt stb. neki kell hozni. Ezekre az eszközökre a munka folyamán mindig szükség van s még ma is csudálkozom, hogy velük rövid idő alatt banni, s egy idő múlva már önállóan dolgozni is tudtam. A szükséges jártasságot gyorsan sajátítottam el, csak a szemet kell nyitva tartani. Egy kis ügyességgel és jóakarattal az ember legyőz minden nehézséget.

Midőn azonban este $\frac{1}{2}$ órakor az elhelyezési irodában álltam, a fentiek megvalósításától még meglehetősen távol álltam. Már az a körülmény, hogy nem voltam megfelelően felöltözve és hogy szerszám nélkül jelentem meg, elég ok volt arra, hogy az emberek gyanakodva tekintsenek rám. Nyugodt érzésem az óriási műhelybe lépéskor néhány fokkal alábbszállt s midőn a kezembe nyomtak egy körforgó csiszolókövet, hogy egy hosszú acéltömböt $\frac{1}{8}$ hüvelyknyire lecsiszoljak, akkor már pálcát is törtek felettem. Minden kezdő bizonyos mértékben retteg a fémmegmunkálástól s úgy fog a munkához, mintha vaj lenne előtte. Nagyon gyáva voltam s azt hittem, hogy egy gyors végig csiszolással már ké-z is van a dolog. Minden pillanatban kérdeztem, hogy jól vaa-e már, de feleletet nem kaptam, csak egy kárörvendő tekintetet.

Egy ilyen korong köszörűkövet sűrített levegővel kell hajtani. Átmérője 20 cm.; igen kemény, nagyon súlyos és a forgás alatt a kézben oly erősen reszket, hogy nagyon szorosan kell fogni. E mellett 1 perc alatt 1300 at forog, és ez a magas fordulati szám óriási zajjal jár. A lecsiszolt fém szakadatlan szikraesőben repül le a körül; ennél fogva a megdolgozása védőszemüveg nélkül lehetetlen.

De nemesak az én szerszámom csapott zajt. Felettünk fogas láncok futottak, amelyeken lánc-horgokon tonnás formák lógtak le. Mellettem egy ember sűrített-levegős fúróval dolgozott valami fémdarabon, reszelték, fúrtak, úgy hogy öt órakor a hazamenetelkor — amikor tudomásomra adták, hogy a mesterségemmel a fenébe menjek —, nemesak búgott a fejem, hanem a nagy zaj még órák múlva is a fülemben zúgott.

Első kísérletemmel így vallottam kudarcot. Átizzadtan, kormosan, olajosan, fáradtan kerültem

haza s megfogadtam, hogy ilyen munkával soha többé nem bajlódom.

*

A kárból tanultam. Nem vesztettem el a batorságomat s mivel a szép kereset sarkalt, néhány nap múlva megint ott álltam a felvételi irodában. Ez alkalommal a Fisher Body Corporation-nál. Külsőleg már semmiben sem különböztem egy gépésztől, sőt egy szerszámos ládára is szert tettem.

A Fisher Body Corp. a Generál Motors Konzern-hez tartozik és kizárólag karosszeriákat gyárt ennek a számára. Mivel nagy emberanyagra volt szükség, bárkit is fölvettek. Most már önbizakodóbb lettem, mivel már egy egynapos gyakorlattal bírtam. Azt is tudtam, hogy mi van a falakon belül.

Este $1/27$ órákor kezdtem meg a munkát. Az európaiakat rendszerint éjjeli munkacsoportokba osztják be. Napközben amerikaiak dolgoznak. Ezenfelül az éjjeli munkacsoportot lanyha időkben előbb is bocsátják el, hogy ezzel is a benszülötteket védjék. Este $1/27$ től reggeli 7 óráig dolgoztam. Így ment

ez négy hétig. Nappal aludtam. Kezdetben mindez rettentően nehezemre esett, olykor már mindent faképnél akartam hagyni, de akaratom győzött és így minden este $1/27$ -kor ott álltam a satu mellett. Kegyetlen úr a „muszaj“, de ment. Egyáltalában nem kiméltek, de hiányos ismereteimet kettős szorgalommal pótoltam. Ha korábban azt a bibliai mondatot csak hallomásból ismertem, t. i. hogy „a te orcádnak veritékével keresd a te kenyeredet“, ezt most a magam testén tapasztaltam ki. De megvizsgáltam a kereset. Utóvégre tanultam is valamit, anélkül, hogy azért tandíjat kellett volna fizetnem.

Négy hét múlva az egész éjjeli munkacsoportot kikerült az utcára. A munkát lassítani kellett. Ezenfelül azt is mondták nekem, hogy nincs elég jártasságom.

Amerikában gépkocsi gyári munkásnak lenni többé nem volt kedvem s felhagytam a kalandozással. Mégis biztosabb volt New-Yorkban csöndesen meghúzódni a szellemi proletárok gépénél: az irodaasztalnál.

Ford.: Sch. L.

A gyermek-munka

Irta: Dr. Boross Zoltán

Gyermek-munka alatt értjük általában a 15 átlag 16 éven aluli gyermekeknek a részvételét a termelő folyamatban. Egyes államok munkásvédelmi és szociális törvényhozása a 15 éven aluli gyermekek dolgoztatását szigorúan tiltja (Anglia), vagy csak nem engedi meg a nehezebb munkálatoknál való részvételt. Általános elv azonban az, hogy a jövő nemzedékek szellemi és testi érdekében a gyermeki munkaerő minden kihasználása ellen küzdeni kell, mert a szervezet fejlődésének ártalmára van.

A gyermek-munkát felhasználják ennek dacára úgy az iparban, mint a mezőgazdaságban. A mezőgazdasági bér munkával foglalkozó gyermekek száma ijesztően nagy. Itt is azonban szigorú különbséget kell tennünk a mezőgazdasági nagyüzemben (nagybirtok, latifundium) és a mezőgazdasági kisüzemben (kis-, törpe-, parasztbirtok) alkalmazott gyermek munkaerők tekintetében. A gyermekeknek a mezőgazdasági üzemekben való dolgoztatása azonban sokkal kedvezőbb egészségi szempontból, mint az egészségcsorbító zárt ipari műhelyekben.

A mezőgazdasági munka mozgás a szabadban. A gazdag változatosságú izomtevékenység az udvaron, a kertben, réten és mezőn kitűnő ellenszere az iskolai egyhelyben ülésnek. A mezőgazdálkodásban a kis vagy a parasztüzem rendelkezik a gyermekmunkára legkedvezőbb előfeltételekkel. A nagybirtokok azonban — különösen azelőtt — a fiúknak marhapásztorok gyanánt való alkalmazása, mindkét nemű gyermekcsapatoknak heteken át tartó meggyötrése a nagyüzem

répaültetvényein és burgonyaföldjein embertelen jelenség, ami egész iskolai nevelésük, testi és szellemi fejlődésük rovására megy. Ezzel szemben a kisüzemek munkaváltozatossága, a fiúknak és leányoknak egyaránt megfelelőbb foglalkozási módot nyújt. Állandó együttlét a szülőkkel, testvérekkel és rokonokkal a munka menetére, valamint a gyermek eszmevilágára hasonlíthatatlanul előnyösebb, mint a gyermekrajok nyájszerű együtt dolgozása idegen felügyelők alatt, idegen érdekért. Előfordul ugyan, hogy a szülők saját gyermekeiket is az egészségre ártalmas túlerőltetésre használják, de a veszedelem itt még sem olyan nagy, mint a nagybirtokon. A saját vére és húsa iránt való érzés a szülőben mindég elég erős arra, hogy gyermeke kímélésével és egészségével számot vessen. Azonkívül pedig a parasztyerek szülőivel szemben nem éppen engedelmessé rabszolga. Olyszzerű meghunyászkodás és önmegadás, mint az idegen felügyelőkkel szemben, a szülők irányában nem szokásos. A normális parasztyerek egészen magától vesz részt a termelési munkában. Az önállóság, büszkeség és hasznosság tudata dagasztja szívét, amikor például először állhat ostorral az iga mellett. És bizonyos az, — hogy dacára a fontoskodó törvényeknek és elvi kijelentéseknek — ha falvainkban a gyermekek vágyán múlna a dolog, — 10—12 éves korukban beállnának a komoly munkába és háttérbe szorúlna az iskola.

Míg a mezőgazdaságban a nagyüzem szolgál a gyermek-munka embertelen kihasználására és a kisüzem a gyermek munkáját ambíciózussá

és önállóvá tudja tenni, — addig az iparban — ahol a kapitalisták (nagyfőkések, pénzemberek) versengésének kényszere és a nyereszkesedésnek egyéni vágya erősebb és elterjedtebb, mint az összeség életbevágó érdekei, a primitív kisipar jobban és károsabban használja ki a gyermekmunkát, mint a higienikus berendezésű nagyipari üzem. A történelem folyamán mindinkább kisebb jelentőségű, és a nagyüzemek konkurenciája (jobb árú, olcsóbb árú) következtében bukkófélben lévő, a „kisüzem“, mely így rá van szorulva az olcsó munkaerőre, s ezt a gyermekben találja meg. Természetes így a kizsákmányolás. A nagyüzem jobban fizeti a gyermekmunkát, könnyebb és rövidebb munkaalkalomra fogja.

Látjuk tehát azt, hogy dacára a törvényes és elvi leszögezéseknek, mégis a termelési rend minden ágában találkozzunk a gyermeki munkáról felhasználásával. Míg a könnyebb és túlságba nem hajtott munkálatoknál találjuk a gyermeket (pld. kis parasztüzem, könnyű gyári munka), az sem szellemi sem testi kifejlődésére nincs hátránnyal, hiszen csak nézzük meg azokat a dolgozó 14—16 éves egészségtől duzzadó falusi parasztfiúkat, vagy azokban a gyárban dolgozó serdülőket (természetesen könnyű munkánál és hat órát dolgoztatva), akik noha csak félannyi tanításban részesülnek, mint a rendes tanulók, mégis éppen annyit, sőt gyakran löbbit tanulnak. Így a Children Employment Commission jelenti 1928-ból, hogy azon gyermekek között, kik egész nap iskolában ültek, viszonyítva azokhoz, kik félnap (4 óra) iskolában és félnap (4 óra) testi kereseti munkával foglalkoztak, — előmeneteli és műveltségi különbözet nem állott be, sőt a félnap dolgozók előnyére mutatkozott a szellemi frissesség.

Láthatjuk tehát azt, hogy a gyermekeknek az érdeke, a *szociális nevelés* szemben áll a *gyermekmunka abszolút tilalmával*. A *közösségre* való nevelés pedig egyáltalán nem veli el a testi munkát, sőt a szociális nevelés szükséges alkotó részeinek tekintik; ez egyrészt a serdülő egyén szellemi és testi képességeinek harmónikus kifejlődését biztosítja, másfelől számba veszi a társadalom szociális szükségletét olyan munkaerőkre, melyeknél a hajlam és az ügyesség a termelő munkára már ifjúságuktól fogva kifejlődött. Jellemző itt megemlíteni egy világhírű szociológusnak a megjegyzéseit a gyermekmunkára vonatkozólag. Kautsky Károly nagyra értékeli a gyermekek termelő testi munkájában rejlő nevelő mozzanatokat: „Éppen a fejlődés korában semmi sem károsabb mint az egyoldalú szellemi munka. Tetemesebb testi foglalkozás elengedhetetlen s aki abban a korban nem tanul meg testi munkát végezni, az később csak nehezen szánja rá magát.“

Ennek tipikus példáját láthatjuk a középiszkolás polgár fiúknál, akiknél nemcsak hogy nem létezik a szellemi munkával kapcsolt testi munka, — de hiányzik az az erkölcsi mozzanat is ma-

gából a tanulás szellemi munkájából melyet a társadalom egész kulturális létének fenntartására szükséges hasznos munkának tekint. Itt nagyon helyes Dérer miniszternek iskolareformja, melynek értelmében a görög és a latin nyelv fölösleges túlmagoltatását korlátozza, ami eddig túltengésében és szellemi tornaszerű forszirozásában egyik okozója volt annak, hogy a középiszkolás öntudatából minden szociális munkamotívumot eltávolítson.

Röviden: tehát a *gyermekeket a társadalom számára hasznos munkára kell nevelni. A munkára kell nevelni. A munkára nevelés azonban csak a munka útján történhetik. A gyermekmunka korlátlan kirekesztése tehát nem felel meg a szociális nevelés irányának, és ha mégis korlátozzák időben (14—15 éven alul eltiltva) vagy módban (könnyű munka), ezzel azt igazolják, hogy szükség van a szabályzatra, a gyermeki munkaerőnek a lelketlen nyereségvágyó vállalkozóktól való szemérmetlen és szertelen kizsákmányolása ellen.*

Ez a szociális nevelési rend tehát azt követeli, hogy a kiinduló pont az érzékek megfigyelő képessége legyen, a munka konkrétuma, munkatapasztalatoknak az iskola útján való kiégésítése, azoknak elméletileg mélyebbé tétele és az iskola valamint a külvilág közötti kapcsolat megteremtése (cserkészet, vándorlások stb.) *A szociális gyermekvédelmi politikának arra kell irányulnia, hogy a munkaidő tartama korlátozódjék, hogy a munkafolyamat egészséges körülmények között folyjon, hogy a gyermeki szervezetet károsodás ne érje.*

Apám

*Félfertályos földek nehéz sorsát őrized magad mögött,
munkát, munkát, mit karóba faragtál,
vékony gyümölcsfába ótitottál, kötöttél,
sántást esős időben, forróerű aratást,
anyám szép menyecské életét.*

*Mindég szerettelek, mert lúzdoztál a ma ellen
és vastag eszmad belerágott butaszarú babonákba,
csudavárás és szédült kocsmázás
halott testbe.*

*Hitegszálú sűrőkörön fekiútlunk szerhis fájban
és erős szóval elkergettél
cifrangelyű ustor faragása mellől,
hogy világba,
emberek szava, sorsa közé szóródjuk
és termés kévéjét eléd bontsam,
hogy megnézd a toklásban büjő bugátlan magot.*

*Erőd velem van izmaimban,
nagyrangyult szememben, világ érzésében —
és előrefutó lázadásal
régen túlnézek babonákon, ködöshomályú kövön tédrepedő
csudavárók fekete alakjain,
mert rázós kocsiról öblös határ szélességét,
tisztaleletű virágok csíkjait
mutogattad nekem
és barna kenyér evése után két szelek
fiasszágával takarták be.*

*Magad igaz emberség bennem él
és én is továbbadom
nevetős unokáidnak messze időkiig.*

KIRÁLYOK

Irta: BARTÓKY JÓZSEF

István Király lenyugvás előtt szokás szerint a földből vert bástyákon sétálgatott az öreg Estemás várispánnyal. A holdvilágos csendes estén sokáig szölganül lépegettek egymás mellett. Egyszer a király hirtelen megállt s felfigyelt: valahonnét a bástya túlsó végéről, valami regös énekéből egy pár zengő hangot hozott idáig az alvó erdőkből éjszakai kalandozásra kiszökgött pajkos szellő.

— Látod, Estemás! — szölt a király — a papok folyton azt zakatolják a fülembbe, hogy csináljak már valamit ezekkel a regösökkel, kobzosokkal, énekesekkel, mert ezek folyton a régi idöket emlegetik. Azt is mondják röluk, hogy visszasírják a pogányságot és így voltaképen folyton az én munkám ellen dolgoznak! Arra biztatnak a papok, hogy tereljem össze valamennyit valami klastromba s adjam öket a Szent Lázár szerzeteseinek felügyelete alá

A király elhallgatott. Az öreg Estemás nem szölt semmit, pedig a király nyilván azért hozta szóba a dolgot, hogy az öreg várispány tanácsát kikérje. Egy kis hallgatás után megszöalt a király megint:

— Hát te, az én helyemben, mit tennél velük ?

— Én ? Azt tenném, amit Te, Uram Királyom.

— Hiszen én semmit sem teszek ellenök!

— Ez az épen! Én se tennék, ha helyedben lennék, semmit ellenök, mert hiszen, ha a Szent Lázár szerzeteseinek felügyelete alá parancsolnám valamennyit, akkor Uram, Királyom — téged is oda kellene rendelnem!

— Engemet? — kérdezte csodálkozva a király.

— Igen, Uram, mert szived s lelked szerint Te is olyan regös, kobzos, énekes vagy, aki a magyarság nagy jövőjéről álmodik! Aki igazán nagy király, mint Salamon és Dávid, az, Uram, mind regös, ha hangosan nem is énekel...

— A király megállt és mélyen a szemébe nézett az öreg magyarnak.

— Estemás! Mások előtt ilyet ne mondj soha, mert amíg a fegyvert tartják a legerösebb hatalomnak a földön, a királyokról nem szabad tudni, hogy azok között is van, aki nem azt tartja legtöbbre.

— Eddig sem szöltam, Uram, nem szölok ezután sem, — mondta csendesen az öreg. — Hiszen én is ismerem a népeket és így tudom, hogy azok nem is sejtik, hogy a regösök, kobzosok és énekesek között olyan hatalmasságok vannak, mint egy-egy király!

István király szemében lángot vetett lelkének rejtegetett mély érzése s mintha valami regös vagy kobzos szöalt volna meg, szinte felcsendült a hangja:

— Jól mondd, Estemás! Mint egy-egy király! Hiszen csodálatossá tenni az elmúlt idöket, gyönyörűvé tenni azt, ami csak szép volt, öríássá tenni, ami csak nagy volt, a régít oda-fűzni az újjal, a kétségbeesés idejében boldog jövő bizonyos reményét hirdetni, a nép lelkének szavát találni, s megpörgetni azt az orsót, melyen a legendák, mesék és listóriák aranyzálaiból van a fonál, — azt se a királyok, se a törvények, se a papok, se a várispányok nem tudják, azt csak azok az igazi regösök, kobzosok és énekesek tudják, akik a szívek, a lelkek, az álmok, az ábrándozások tartományában királyok és vezérek! Ezeknek nincs koronájuk, de süvegjük mellett ott van, láthatatlan, a pusztai sas szárnyatolla, mely azt hirdeti, hogy új hitben, új szokásokban élve, ök azok, akik sohasem hagyják elfelejtenünk, hogy valahonnét a Volga mellől jöttünk egyedül, magunk, barát nélkül, atyafi nélkül, árva magyarok...

István király és a várispány a bástyafalhoz értek. A király megállt a fokon, háttal a holdvilágnak és egy darabig úgy nézett le felülről a kapuörségre, ahol jöltre elhallgatott az ének.

— Gyertünk le a vitézekhez — szölt egy kis idö múlva s leballagot a lépcsözeten.

Az örálló vitézek tisztelettel üdvözölték urokat, ki szívesen köszöntötte embereit.

— Nohát, hadd hallom az énekedet, regös! Messziről úgy te'szett, hogy valami új ének.

A regös előállott.

— Igen, Uram, Királyom! Mostanában termett ez az ének. Mondjam?

— Mondjad!

A regös elkezdte:

„Amott kerekedik	Ezer ága-bogán
Egy kis kerek pázsit.	Ezer misegyertya.
Azön legelészik	Gyujtatlan gyulladjék,
Csodafü szarvas.	Oltatlan aludjék,
Csodafü szarvasnak	Ej regü rejtém,
Ezer ága-boga;	Ej regü rejtém...“

A király és a vitézek nagy csendben hallgatták végig az éneket s lelkük az ének lágyan szárnyaló zengésével elkalandozott ismét messzire: oda, ahol a kis kerek pázsiton legelészik a csodaszarvas.

A királyt szinte elbűvölte az az egyszerű művészet, mellyel a regös a pogány idök csodaszarvasát az új vallás jelképével felékesítette és az ének végeztével megindultan kezelt a regössel.

— Nagyon szép az új éneked, nagyon szép...

— Oh, Uram, Királyom! — szöalt meg az egyik öreg vitéz a regös helyett, ki ügyetlenül állt a király előtt — mind szép, amit ez a mi

regösünk mond! Hiszen az imént is, hogy ott álltál fenn a bátyafokon s a holdvilág a fejed fölött látszott, azt mondta a regös: nézzétek, emberek, a király feje körül olyan glória van, mint az oltárképeken a szentek feje körül!!

A király és a regös szeme összevillant; a regös elvörösödött, a király meg elhalványodott és mintha nem is hallotta volna, mit mondott ez a csacska vitész, sietve elköszönt és elindult a várispánnyal királyi háza felé.

Jó messzire jártak már az őrhelytől, mikor a király megszólalt:

— Tudod, hogy hívják?

— Nem tudom, Uram, csak azt tudom, hogy

ezt soha többé nem látjuk, mert ez a hajnali homályban elsökkik innét, ki a síkra, a pusztára, nehogy valami ajándékkal vagy jutalommal megbánthassa az ő büszke, királyi méltóságát a koronás király, kinek feje köré nem hízékedésből, hanem az új hitben és új szokásokban élő magyarok betáztatására, ő, az idegen papok által gyanúval üldözött regös, — szent glóriát jövendőt!

— Tudom, hogy elmegy — szólt elmélázva csendesen István király, -- hiszen láttam a süvege mellett a pusztai sas szárnya-tollát...

Pedig a regös süvege mellett nem volt más, csak egy szál rozmaring. Legalább az őrálló vitézek nem láttak egyebet.

Uj pásztor

Irta: SZILÁGYI ANDRÁS

Összefüggő rész egy most megjelent magyar regényből. Hősei: a falusi szegények. Disznópásztorok, favágók, zsellérek ébrednek itt önludatukra. Egy erdélyi völgy magyar és oláh szegényei fognak egyesülő kezét a hegyi lakókkal, a favágókkal és a kondásokkal, hogy megkeressék az utat a városok, a gépgyárak robotosai felé. Ebben a kavargó, magáraeszmélő tömegben él, nő, szenved egy 17 éves disznópásztor; Demeter. Hónapokon át él egyedül a hegyen, fák, disznók és farkasok között Uj gondolatok izgatják forró-lisztla agyát: Miért kell annyit szenvednie a szegénynek, mért nem fogja senki a szegényember pártját? — Demeter lemegy a völgybe azzal a gondolattal, hogy volt iskolatársaival, az iparostanoncokkal megbeszélje a teendőket. V. L.

* *

— Szervusz Berti!

— Szervusz Demeter!

— Hogy megy sorod?

— Nekem rosszul, mert én csak kanász vagyok, de te kivártad az inasságot, mert segéd úr vagy. Biztos, nagyon boldog lehetsz, folyton ünneplő kalapban jársz és arra gondolsz, milyen jó leszel, ha mester leszel.

— Fene, aki megette, — feleli Berti. —

Amíg inas voltam, legalább hittem, hogy jobb leszel később. De most már hitem sincsen. A mestereim főnkrement. Most már csak azért vagyunk itt, hogy eladjuk a vasszerezéseket. Azt hiszem, bemegyünk mindakellen városba, gépgyárba.

— És ott jobb leszel, gondolod?

— Jobb nem leszel, de enni leszel, — mondja Bertalan —

Vagy talán jobb is, mert azt mondják, ott összetartanak a munkás emberek. Nem hagynak magukkal mindent csinálni mint itten.

— Éppen erről akartam én veled beszélni, — mondja Demeter lelkesedve. Az ösztartásról. Sokat gondolkoztam én magamon, magunkon, a fiúkon, az összes embereken, akik itt laknak a völgyben. Volt időm elég, mert nem kellett dolgozni fönn. Kigondoltam én azt, hogy ha mi szegény, dolgozó emberek összetartanánk,

nem fordulna elő velünk minden rossz. Mindnyájan menjünk együtt. A suszter a lakatossal, a lakatos a favágóval, a favágó a pásztorral és a béressel. S egy szegény ember se legyen, aki minket elárul.

Demeter szünetet tart, megvárja, míg át és átjárják a gondolatok Bertit. Azután beszél tovább: — Kár, hogy te elmész, mert rád számítottam nagyon. Biztos, hogy mész?

— Még nem biztos.

— Ha maradsz, tarts velünk.

— Persze, én is gondoltam már hasonlókat.

— Ha pedig elmész, megígéred, hogy írsz nekünk a városból. Megírod, hogy miképpen dolgoznak össze a munkások a városban. Mert mindig attól félek, hogy ha össze is hozzuk a dolgozó embereket, a különböző mesterségek nem fognak megférti egymással. A suszter mást akar, mint a favágó.

— Jól van, írok.

— Addig is beszélj mindenkivel. Te tudsz jól rábeszélni. Igazságra rábeszélni valakit, mégis csak jobb, mint rossz portékát eladni a vásáron. Szervusz pajtás!

* * *

Lacihoz megy aztán, a suszterhoz, aki később szegődött el és még inas.

— Bedugják még az orrod a csirizbe?

— kérdi nevetve Demeter.

— Már nem. Nemsoká segéd leszek.

— És ha segéd leszel, jobb leszel? — kérdi Demeter.

— Persze, leszel hetibérem és visszaadom a kölcsönt.

— Kinek, a mesternek?

— Nem, az inasnak. Ahányszor nekem bedugták az orromat a csirizbe, annyiszor dugom én be az övét.

— Eriggy már, nem szégyelled magad!

Velem játszottál, a barátom voltál, így beszélsz?

— Barátom, az inast pofozni kell, attól nagyranő.

Demeter olyan dühbe jön, hogy majdnem verekedni kezd vele, aztán mégis eltelik újra gondolatokkal és a céllal, amiért idejött.

— Te, az istenedet, azt ne tedd! Gondold meg, ha én most kezdeném el a mesterségedet, én is kisinás lennék. Engem is ütnél-vernél?

— Az más, te a barátom vagy.

— Ha nekem nem, másnak sem. Az én lelkem mindig olyan marad, mint egy kisinás lelke.

És beszél tovább Demeter.

— Én hiszem neked, hogy várod már, hogy fölszabadítsanak, de akkor ne ilyesmikről álmodozz, hogy az inast pofozod meg. Azzal még nem lesz kisebb a te szégyened, amit a mesternél elszenvedtél.

— A gyalázatot kell megszüntetni, a dolgozó emberek gyalázatát és kihasználását.

— Nagyon szemtelen már velem a kisinás, — mondja Laci.

— Szemtelen, vagy nem szemtelen, az mind egy. A te testvéred. A te sorsoddal megy ő is, ő is csak azért szemtelen, mert harcol a maga szabadulásáért veled szemben. Mert érzi, hogy másképp nem lehet hozzád hasonló, veled egyenrangú, csak úgy, ha szemtelenkedik. Te pedig ne képzeld, hogy nálánál több vagy. Nem vagy több, csak idősebb. Ha akarod, ha nem, ő a te testvéred, mert ugyanabba a csírizbe dugják bele az orrát, mint a tiédet. Ugyanaz a mester üli pofon. Rokonok vagytok a fájdalomban. És nagyobb rokonság, mint a vérrokonság. Mondom: Testvérek vagytok. De lehet, hogy te rossz testvér vagy, Egy júdás.

És beszél tovább Demeter:

— Azt hiszed, azzal hogy segéd leszel, már megvan minden? Az inast megverheted, de mi lesz tovább?

— Kapok negyven krajcárt egy cipőért. Ha szorgalmas vagyok, megcsinálok naponta két és fél párt.

— Meddig lesz munkád? Ki tudja, meddig fog a te mesterednek jólmenni. Most beszéltem Bertivel, az ő mestere tönkrement, elmennek mind a ketten városba, gépgyárba.

— Az ő szakmájuk másképp van. Nekünk jól megy. Az én mesterem vásárookra csinál cipőt. Áruljuk, mint a mézeskalácsot. Fogy is mint a kalács.

— Fogy, de meddig? Nemsokára a gyárból veszik a vásári cipőt is. Már csak talpalni fogtok ti is.

— Nem létezik, mi olcsóbban dolgozunk mint a gyárak. A mi cipőnk jobb. Kolozsváron most ment tönkre egy nagy cipőgyár, mert nem tudott versenyezni velünk.

— Ugy beszélsz velem, mintha vevő lennék a vásáron, — mondja Demeter. — Amíg te egy faszeget bekalapálsz, a gép már leszegi az egész

talpat. Mire te negyven esztendőös leszel, még talpalni sem fogtok. Foltzóó suszterek lesztek valamennyien. — Hány új cipőt csináltál eddig? Ugy gondolom: szép cipőt, nem vásarravalót?

— Négyet. Két gyerek cipőt és két felnőtlet.

— No látod. Mindegyik pár szép cipő ünnepe volt számodra. A ti kisinastok már nem fog csinálni egyet sem, de még vásári cipőt sem, mert nem lesz alkalma rája megtanulni. Belőled pedig soha nem lesz mester. Tele van a völgy öreg segédekkel, akik már tiz esztendeje is túl lépték a segédi időt. Nyithatnának régen műhelyt, de hol, de kinek? Inkább segédek maradnak, de a segéd se kell a mesternek sok helyen, mert az inas olcsóbb.

— Ne ijesszged az embert! Ne vedd el a kedvemet mindentől, — mondja Laci. Szervusz!

És otthagyja hirtelen Demetert.

Pedig én nem az ördögöt festem a falra, hanem az igazságot, — mondja utána Demeter.

— Félsz a sorsod szemébe nézni. — Erre már vissza sem fordul Laci.

A suszter már messze van és Demeter utánakiáltja teljes erővel: azt a kisinast ne bánts, mert ha meghallom, hát lehivom Gyuszit, a favágót. Az úgy elrak, hogy három napig is fekszel! Szervusz!

— Legalább megijesztettem kicsit, — gondolja Demeter. Most nyugtalan lesz és elgondolkodni is fog, hogyan is vannak a dolgok.

De szomorú lesz ő is.

— Tele vannak a dolgozó szegények ilyen emberekkel. Júdásokkal, árulókkal, hitellenekkel. Egyik Júdás szüli a másikat, egyik áruló szövetkezik a másikkal. Egyik gyáva gyávává teszi a másikat is.

Ki tudja, lehet-e itt csinálni valamit?

Ki tudja, nem annyit érek-e csak ezzel, hogy kivernek mindenünnen a kenyérből?

Ki fognak éhezletni a gazdagok, hogy megálázzanak engem is.

Ki tudja, nem eszik-e meg a gyávák és lusták a bátrabbakat és okosabbakat is? — gondolja fáradtan Demeter.

* * *

Boldizsárhoz megy azután, a timár fiához. Egyetlen inasa az apjának. Kismester. Kicsi, névtelen, bőrkötényes mester. Ketten mossák a bőrt a völgyi folyó sodrában.

Demeter új mesterség állapotát láthatja nála. A vidék egy másik szögellétét. Figyelheti, hogy áll az élet a kismestereknél.

Az udvar kis bőrdarabokkal van teli, régi munkákból, régi késvágásokkal. Még a szemétdomb is bőrből vagyon.

Kis kert áll, két sovány almafával. A kert mezeje kiégett a timárok lúgjától. Csak a két ösztövéris kis fa áll ennek ellen.

A hátsó kertajtón át látni a folyót. Itt megy ki a timár és fia a bőrt mosni.

Az új bőr szaga néha olyan erős, hogy ha jó szél van, elviszi a huszadik házba is az emberek orra alá.

Az udvaron dolgozik Boldizsár kifeszített bőrök alatt.

— Mi újság, hogy megy az üzlet? — kérdi Boldizsártól Demeter.

— Hagyd, hagyd, Látod, hogy egyedül dolgozom az apámmal még mindig. Húsz éve tengődik így az apám.

— Mi vagy te? Inas, vagy segéd?

— Én nem úgy vagyok, mint más inasok. Azért vagyok az apámnál. Engem akár az első évben felszabadított volna az öreg, ha szükség lett volna rá. Mert hisz gyermekkorom óta itt dolgozom vele. Ahányszor nem mentem iskolába, mindig a bőröknél voltam. Se inas, se segéd nem vagyok én. Hanem az apám társa. Úgy értek mindent, mint ő. Dehát nem megy a mesterség.

— Mért nem megy?

— Azért mert nincs tőkénk, vegyszerünk. Nem tudunk csak alig pár bőrt összevásárolni. Nincs pénzünk arra, hogy segédeket, munkásokat tartsunk. Lejönnek a nagy bőrgyárosok és összevásárolnak előlünk mindent. Túlfizetnek bennünket. Gépekkel dolgoznak ők, nem úgy, mint mi, vízzel és kézzel. Gyári titkaik vannak, hogy hogyan dolgozzák ki a bőrt. Mi arra nem tudunk rájönni fejből. Tőlünk nem vásárol már, csak az oláh paraszt bocskorraivalót. A szíjjártó is és a suszter is a városba megy bőrért.

— Mi lesz ennek a vége?

— Mi lesz? Az lesz, hogy nem kapunk kölcsönt, amivel vásároljuk a bőrt. Az adósság sem mehet végtelenségig. Kereshetünk valami egyebet.

— Mit?

— Azt még nem tudom. Én csak annyit tudok, hogy haldohlik az apám mestersége. Az öreg vén ahhoz, hogy észrevegye. Megfúlunk az adóságokban.

— Mi lesz? kérdi még egyszer Demeter.

— Valahogyan csak lesz, mert sehogyan még sohasem volt, — mondja Boldizsár.

— Szóval szegény emberek vagytok, akár csak én.

— Szegények? Szegényebbek a béresnél, mert annak legalább adóssága nincs. Nemcsak mi állunk így, hanem az összes timárok a völgyben. Végig az egész Béga völgyén, a Maros-völgyön és tovább. Az apám ösmer sok timárt, találkozunk velük vásárokon, tudom, hogy azoknál sincsen jobban. De nemcsak ott. Az összes kismesternél. Egyik jobban tudja titkolni, másik kevésbé.

— Nincs egyetlen iskolatársam, barátom, aki boldog lenne és elégedett, — mondja Demeter. Talán Laci az egyedüli, ő reménykedik, hogyha ő segéd lesz!

— Buta ő szegény. olyan buta, mintha most is csirizben lenne az orra, — feleli Boldizsár.

— Az ő mesterének sem megy már olyan

jól, mint két-három évvel ezelőtt. Nemsokára nem marad más tőkénk a mester uraknak, minthogy az inasokat potózzák. A gyerekek ételén spórolnak, de ezzel nem lehet rossz esztendőket jóténni.

— Majd meglátod Demeter, micsoda recsegés és ropogás lesz a völgyben. Egyszerre fognak tönkremenni. Egyik a másik után. Először a a kismesterek, azután a többiek. A gyár mindent olcsóbban csinál.

— Te Boldizsár, — mondja Demeter — azt mondd, hogy olyan szegény vagy, mint mindnyájan vagyunk. Én most azért járok barátaim közt, hogy megbeszéljük: menjünk együtt. Támogassuk egymást. Ne hagyjuk a gazdagok szarvait az égig törni. Törjük le őket!

— Mert ha nem tartunk össze, rossz vége lesz. A koldúsoknál is rongyosabbak leszünk! Te mindig a legokosabb fiú voltál már az iskolában is és rossz se vagy. Sohasem hancegtél, mert az apád mester. Hittál játszani, pedig az én anyám cselédasszony. Hányszor játszottunk itt az udvaron!

És végig néz Demeter az udvar felett, ahol óriási bőrök vannak kihúzva nap felé, melyek olyanok, mint iskolában a falitérkép. Beszívja a bőrszagot, mintha a gyermekkor szaga volna, ifjú szaladozások szaga.

— Ki tudja, mi lesz veled, ha föl kell hagynotok az apáddal együtt a mesterséggel. Akár gyárba mész, akár itt maradsz, mindenképen másnak fogsz dolgozni, mint én vagy más. Közénk tartozol, igaz?

— Igaz, de én nem hiszek benne, hogy a szegények együtt fognak menni, — mondja Boldizsár.

— A gazdagok ravaszok, a szegények luták. A szegények félnek, hogy elveszítik azt is, amiük van.

— Ne láss mindjárt sötétlen. Mi sok ezeren vagyunk, ők alig százan a völgyben. Tartasz majd velünk?

— Igen.

— De ne csak pártolj minket, beszélj is mindenkivel, aki hozzánk tartozik.

— Beszélek. De nem hiszek benne.

— Majd meglássuk, karácsonykor lejövök az erdőből, — mondja Demeter s búcsúzik.

* * *

Még szóbaáll Elekkel, a kocsisal és Istvánnal, az öreg segéddel, aki már rég elérte a korhatárt, hogy mester lehessen és mégsem lesz. Másokkal is szóbaáll, akikkel találkozik.

És ki helyesel, ki hitetlenkedik, ki pedig fél Demeter gondolataitól.

Mind gondoltak már ilyesmit, de nem mentek el másokhoz vele.

— Gondolkozzatok róla, beszélgetetek egymással, ilyesmikről, — mondja Demeter.

Kinek feje még szintén zavaros az egymás

hegyén-hátán álló gondolatoktól, tudatlanságtól és félelemtől.

Égetőn szeretne találkozni Gyuszival, a favágóval, akinek nemcsak az ereje nagy, de az esze is. De Gyuzi fenn van egy másik hegyen, a favágók erdejében.

— Majd ha a másik hegyen leszek a disznókkal, akkor beszélék veled, — gondolja Demeter.

* * *

Egész éjjel új gondolatai között van, melyeket fölszedett az emberektől, az úton és a kertek alatt.

— Az egész völgy szomorú, csak annak a száz gazdag embernek van jó kedve, gondolja ő.

De nem ösmeri ki magát jól, sem a völgyi gondolatokban, sem a völgyi életben. Messze van a város. Városok. Egyik a másik mellett. Melyek ime levágják a kismestereket és le fogják vágni az összes mestereket a völgyben. Miért? Hogyan?

Nem érti, hogy hogy tartozik össze a város a faluval.

Mi köze a tengernek a földhöz?

Csak azt tudja, hogy a szántóföld terem, ha ápolják. A halász fog halat s a mesterek ülnek az esztergapad mellett, a kaptafánál s messze bent nagy gyárok vannak, melyek ezerszer gyorsabbak, mint a legügyesebb mester. De sokat nem tud. Vagy csak hallomásból, csak harang-

zásból. Érez mély sötétséget magában. Tudja, hogy a legényeknek cselekedni kell valamit együttesen. De hogyan és miképpen? Hogy kell elkezdeni, jót tette-e, hogy beszélt a barátaival?

Nem tudja ő.

Névtelen kérdésekkel van tele, melyek olyanok, mint a keletlen kenyér. Szabadságvágy és tudásvágy, boldogtalanság van benne. A szolgaság miatt. A szegénység miatt. A sötétség miatt. Mely benne van és köröskörül a völgyben. A szegény emberek fejében éppen úgy, mint a háziállatok fejében.

* * *

Legalább egy dolgozó ember lenne a vidéken, aki nálánál okosabb, érettebb és idősebb és megmondaná, hogy hogy van minden és megmondaná: mit kell tenni a szegényeknek a völgyben?

Körülnéz éjjel a lelkében, kivilágítva minden. Apró mécsesek lelke réjtjén. Tele van emberekkel, a vidék embereivel. Kutajta őket, töpreng rajtuk. Vannak elégedetlenkedők. Vannak káromkodók és elkeseredettek Boldogtalanok is hemzsegnek pár ezren.

Vannak bicskások is és olyan is van, aki fegyházban ült, mert bosszúból megölt egy gazdag embert.

De egy sincs köztük, aki megmondaná, mit kell tenni a völgyben a szegényeknek.

AZ IPARI FOGLALKOZÁS ÁRTALMAI

Az ipar a nyers termelés útján előállított anyagokat alakítja át az emberi szükségek fedezésére, vagyis munkát végez, s általa a természet urává válik. A munkában segítő lársak az emberi ész, a leleményesség és számítás. A munkamegosztás itt sokkal könnyebb, mint például a mezőgazdaságban. Az iparos helyzete mindig a termelés egészétől függ, és élelmódja szebb, kellemesebb, változatosabb mint a mezőgazdasági munkásé. Mivel azonban az ipari munka rendszerint egyoldalú és zárt, egészségtelen helyen folyik, az ipari munkás igen könnyen elcsenevészedik. Ezenkívül sokszor válságok fenyegetik, mert megelhetését egy iparághoz köti s ha ez pang, keresete csökken, sőt meg is szűnik.

Ezért az iparosnak kellőre kell ügyelnie: 1. egészségére, 2. hogy a kereseti lehetőségek idején takarékoskodik a szűkös napokra.

Az egy és ugyanazon foglalkozás hosszabb időn át a szervezetre hatást gyakorol, és ártalmakat okozhat. Már maga a munkáslakás sokszor nedves és egészségtelen. A munkás táplálkozása sem mindig kielégítő, se nem olcsó, se nem izletes. A test ápolására és a tisztaságra sem fordítanak sokszor kellő gondot. Sok műhely nem elég nagy, nem elég világos, nincs eléggé szellőztelve, sem kellően fűtve.

És így a lakás, az ételmezés, a műhely állandóan az ipari munkás egészségére tör. Némely iparágban állandóan fenyeget a fertőzés veszélye, a balesetek váratlan bekövetkezése.

A szűk, piszkos, rosszlevegőjű műhely a vérszegénység a görvélykór, a gümőkór okozója. Az erőletelt testtartás, ugyanazon izmok állandó foglalkoztatása, például a szabóknál, cipészeknél, szedőknel stb. emésztési zavarokat idéz elő, csontgörbüléseket, izületi gyulladásokat előmozdítja. Az apró tárgyakkal való foglalkozás pl. az órásknál, ékszerészeknél, tudósoknál, a látószervet támadja meg és

közellátást eredményez. A nagy meleg, erős fény, pld. a kovácsoknál, fűtőknél, fémöntőknél, üveghulabeli munkásoknál szintén látási zavarokat okozhat. A kőfaragók, kőszőrűsök, üvegcsiszolók, fazekasok tüdejébe kőpor rakódik le és folyománya a tüdőhurut, gyulladás, tüdővész. A szővíparosokat, dohánymunkásokat, molnárokat, sütőket, szűcsöket, kefékötőket ugyanez a veszély fenyegeti. A betűöntők, szedők, festők ólommérgezését kaphatnak, amely kólikában, görcsökben mutatkozik. A mérgező anyagokkal foglalkozó munkásoknál az arzén, a foszfor a kénésó meglámadhatja a fogakat, gyomrot, a beleket. Amint lát-hatjuk, százféle betegség leselkedik a nem óvatos ipari munkásra.

Ezért ezen ártalmakkal szemben védekeznie kell. Szigorúan be kell tartania a műhelyekre előírt egészségügyi szabályokat. A munka és a pihenés szabályszerűen váltakozik. Bőségesen kell szellőztetni, a tisztaságra nagy gondot fordítani, sokszor fűtődni, ruhát váltani és egészségesen élni, az alkoholt kerülni.

Ami a takarékosagot illeti, hát itt is sok a baj. Ha jól keres az ipari, a kocsmágyakori vendége. Kélt és nélkül, sokszor igen haszontalan dolgokra adja ki pénzét ahelyett, hogy félrerakná azon időre, amikor a kereset megsappan.

Az ipar vezető emberei és az államok ugyan megtesznek minden lehetőt, hogy az ipari munkás emberi életet élhessen. A mai munkáslakások már egészségesebbek; a népkonyhák és fogyasztási szövetkezetek is üdvös munkát végeznek, a népfürdők és vízszolgáltatások is hatékonyan segítik elő a munkás egészségét, a betegsegélyzők és munkásbiztosítók pedig gondoskodnak annyira-mennyire a munkás gyógyításáról és munkaképtelenségében való ellátásáról. De ez még mindig nem elegendő.

Az ipari foglalkozásból származó testi bajok ellen a legkiválóbb ellenszer a levegőzés, napfürdőzés, tömegsport és iparosifjoknak a cserkészlet.

A losonci YMCA ifjúsági munkájának módszerei

Viták, ankétek. Az a célunk, hogy megismerjük az igazságot. Rengeteg kérdés vár ma feleletre és megoldásra. És pedig sürgősen. Régen, — a béke éveiben — volt idő a kérdések kényelmes tisztázására, részletes, higgadt és alapos felderítésére. Ma erre nem érünk rá. Gyorsan és sürgősen kell állást foglalnunk és cselekednünk. A ma ifjúságára nehezebb feladatok várnak, mint amik az apák vállát terhelték. — Meg kell tanítanunk az ifjúságot gyors, éles és önálló gondolkodásra, határozott állásfoglalásra, az igazság és hamisság megkülönböztetésére.

Ezért vezette be az YMCA a csoportmunkába a legfontosabb megismerési módszert: a vitát és ankéteket. Rájött arra, hogy az igazságot csak közös munkával, kollektív módon lehet eredményesen felderíteni. Az ismeretterjesztésnek az a módszere, mely szerint egy ember odaáll a hallgatóság elé és órák hosszat fejtegeti a maga álláspontját és teregeti eléjük a maga szellemi raktárának portékáit, amelyután a közönség feláll, veszi a kabátját és hazamegy — elavult, gyilkos, gazdaságtalan és korlátolt módszer. Viták és ankétek alkalmával az előadó csak felveti a kérdéseket, megvilágítja a problémákat: az igazság felderítése, a megismerési terület felkutatása a résztvevők: a közönség dolga. Viták és ankétek a kérdést sok oldalról vitatják meg, kiszélesítik a látókört, módot adnak az álláspontok kiegészítésére, kijavítására, esetleges feladására, ösztönzéseket az elhatározásra, szempontokat a cselekvésre. Ankétek és viták alkalmából az „okoskodás” nem a tett halála, hanem a cselekvés szülőanyja lesz. Nagyon helyes, ha az önképzőkörök bevezetik ezeket a módszereket. Igen jó dolog, ha a folyóiratok is mind sűrűbben rendeznek ankéteket.

☉

Adj jellemrajzot magadról! Ismered-e magadat? Tudod-e, hogy adott körülmények között milyen lelki reflex mozgásokat fogsz végezni? Tudod-e és felkészülsz-e rá előre, hogy esetleg leküzdöd magadban? Ismered-e a közösségellenes, illetve a közösség javát szolgáló indulataidat? Ura vagy-e ezeknek? Van-e valami terved arra vonatkozólag, hogy melyiket milyen mértékben és ökonómia szerint ápolod?

A losonci YMCA ifjúsági titkára egy ízben felhívta az egyik tanonccsoport tagjait, hogy készítsenek jellemrajzot magukról. A fiúk hivatkoztak arra, hogy sokkal könnyebb feladat *másokról* írni ilyet, s mindjárt meg is kérték az ifjúsági titkárt, hogy minta gyanánt előbb ő készítsen néhány jellemrajzot a fiúkról. A legközelebbi

összejövetelen a titkár tiszta papírlapokat adott át a fiúknak s közölte velük, hogy négy, általuk jól ismert személyről készült jellemrajzot fog felolvasni; írják fel a cédulára, hogy kire ismernek rá a rajzokban. Az összejövetel nagyon jól sikerült, a fiúk túlnyomó részben helyesen ismerték fel a megrajzolt személyeket. A következő alkalommal már ők készítettek jellemrajzot a barátaikról. A dolgozatokat név nélkül juttatták el a titkárhoz. Ezúttal hát két ismeretlen is izgatta a csoporttagok fantáziáját: az író személye és az, akiről a jellemrajz szólt. A leleplezés ismét az előbbi módszer szerint folyt le. A jellemrajzok túlnyomórészt jók voltak, mert a fiúk felismerték a rajzolt alakokat. Most már a harmadik lépés következett: saját magukról készíteni jellemrajzot. A fiúk ezután már készséggel vállalkoztak arra is, mert közben megtanulták, hogy kell *meglátni* egy embert. Jellemző volt, milyen bátor őszinteséggel mutattak rá úgy a gyengeségeikre, mint az erős oldalakra. (Legközelebb mutatóba közzéadjuk néhányat ezekből a jellemrajzokból.)

☉

Szellemi torna. A testi sport mellett a szellem tornájára is súlyt helyez az YMCA nevelő munkája.

Különösen fontos ez éppen a tanoncok érdekében, akiknek a szellemi képzése a diákéval szemben hiányos és elhanyagolt. A szellemi tornának egy új módját vezette be legutóbb a losonci YMCA. Az eljárás a következő: egy annecdótát vagy állatmesét annyi példányban sokszorosít, ahány résztvevője van a versenynek. A szöveget azután szétvágja szavakra és összekeveri. Minden versenyző megkapja a mese szétvagdalt szövegét. Ezután a verseny vezetője felolvassa a szöveget és a versenyzőknek emlékezetből össze kell rakni a mesét a megadott szavakból. Ha a versenyzők egyszeri felolvasás alapján nem tudják összeállítani a szöveget, a mesét újból felolvassák nekik. Az összerakás sikerének a feltételei: felolvasásnál nem a szavak, hanem a cselekmény egymásutánjára kell figyelni, a szavakat mondattani szerepük szerint kell előbb szétcsoportosítani; az állítmányok egymásutánjából fel kell építeni a mese vázát, stb. Magasabb műveltséggel bíró ifjak (diákok, egyetemi hallgatók) megoldhatják a feladatot anélkül is, hogy előbb a mese szövegével megismerkednének.

„Magányban érlelődik a tehetség.
A jellem a világ küzdelmei közt.”

GOETHE

BALU ISKOLÁJA

A szögek és deszkák tanulságai. Cserkészflottánk első egységének, a Sirálynak nagyon testszős volt a külseje, de volt néhány nagy hibája, mikor vízre eresztettük, t. i. szivárgott a víz belé és rosszul voltak elhelyezve az ülései úgy, hogy az evezősök az előttük ülőt mindig hátra verték tempó közben. Hozzáfogtunk hát a rendbehozatalához. Kemény munka volt, amíg egg-egy ülést elmozdíthattunk a helyéről, mert akkora szögekkel verték a csónak falához, hogy mire nagy erőlködéssel készen lettünk, hát a szögek helyén is ömlött a víz. Nagyon nekikeseredtünk és ugyancsak áldottuk a mesternek szakavatottságát, hogy otromba nagy szöget ver oda, ahol egy kis szögecske is megtenné a szolgálatot. Magunk ele képzeltük, hogy micsoda mesteri megelégedettséggel hajlíthatta vissza a szögek végét, mikor átütötték a deszkát. Mindent eltakaró festékkel tüntette el aztán mestermunkájának nyomait a férfiú, aki nekiállt kerékgyártó létére a csónakgyártáshoz. Megálapítottuk, hogy barbár egy munkát végzett és bizony elmeséltem a fiúknak, hogy valamikor a biedermejer idejében az jellemezte az iparost, hogy szerette a mesterségét, hogy szerette az anyagot és körültekintéssel, gondnal, anyagszerűen dolgozott, munkáját minden apró részletében izlésesen és szépen csinálta meg. Ma persze a gépmunka idejében talán korszerűtlen, hogy gondos, szép munkát követelnek, de hiába, az ember munkájában tükrözik a lelke. A csónakom lelketlen munka, valahogy nem is tudtam igazán szeretni egy percig sem.

Úgy került, hogy a sátorbontás után is táborunkban, birtokunkon a cserkészparkban maradtam még. Láttam a sátrak elbontását. És elszörnyülködtem, mert a sátrak deszka-aléptímenye bizony barbárok munkáját mutatta. Ennyi szöget, kicsit, nagyot, keresztül-kasul verve a deszkába még nem láttam addig egy rakáson. Bősz sietséggel volt bizony a legtöbb deszka összekalapálva, szögek elgörbitve, átverve, esorbán és nyársakként fenyegetően vádolták a testvéreket akik megfeledeztek a köteles cserkészgyöngédségről, hogy még az életlen tárgyak tehetetlenségével sem szabad visszaélnünk. De nem kárhoztattuk a kis barbárokat, mert nem tudták mit cselekszenek, nem ismerték a szögek, a deszkák, a szerszámok lélektanát. El is határozták, hogy következő táborunkban, melyben már erdei iskolánk is lesz, a szerszámok természetéről és használatára kioktatjuk testvéreinket. Egy szögbeverésnél sem szabad barbároknak bizonyulnunk.

Cinkék ébresztettek fel reggelenként. Hajnalban odasütött sátrainkra a Nap és alig hogy virradt, megelevendít a sátrunk környéke, a vázontetön kaparászás, a deszkaoldalakon erélyes kopogtatás, majd hencegő csincserelés zavart fel álmunkból. A legyek odgyűltek a meleg napfényre, az élelmes cinkék vadászatot rendeztek rájuk. Ennek

köszönhattük a zenebonát, mikor hivatalosan még halálos csöndnek kellett lenni a tábor területén, mert még nem harsant fel az ébresztő. A sátram csúcsán volt egy kis nyílás, — úgy támadt, hogy a három összeérő sátorlap nem feküdt egészen simán egymásra (kettős, hosszú sátorban laktam) — azon át be is kukucsált egy egy kíváncsi cinké-pajtás. Vidám cserrenéssel szálltak tova, amikor rájuk hessenteltem. Nem méregből tettem, csak inceselkedésnek szántam, mert tudtam, hogy a tréfának barátai ezek az izgómozgó apró teremtesek. Inkább meleg szeretet fészkelte magát szívembe, a reggel üdeségét meghatványozta az ő frissességük és arra gondoltam, hogy mi örömet szerezhetnék nekik. Hát rájöttem. De a ti segítségetekre van szükségem, fiúk, testvérek. Csináljatok mesterséges fészekodvakat és küldjétek el a beregszászi Baglyoknak (Haba Ferenc parancsnok testvér nevére), hogy aztán télire kifüggeszthessük őket a cserkészpark fáira és télen befészkelhessék magukat a cinkék. Számon fogjuk tartani, hogy melyik csapatnak a fészekodvába milyen madár fészkel és megírjuk nektek. A fészekodvak elkészítésére vonatkozóan útmutatást találhattok a régi könyvtárak mindegyikében ott díszelő könyvből: Csörgei Titusz, Útmutató a mesterséges fészekodvak alkalmazásához. Meghallgatjátok a kérésemet?

Milyen fény mellett dolgozzunk? Tudományos vizsgálatok kimutatták, hogy a sárga lámpafény hat legkellemesebben munka közben. A zöld, vörös és kék fény következik sorban, de ezek már akadályoznak erőnk teljes kifejtésében. Sárga lámpaernyőt használjunk! Könnyebben megy a tanulás.

Balu

IMA A CSERKÉSZTÁBORBAN

Reggeli ima. Szerető Mennyei Atyánk! Uj napra virradtunk, új köteleességek várnak ránk. Csendes éjszakai pihenő után újult erővel látunk munkához. Köszönjük Neked, hogy megajándékozol egészséggel és erővel, hogy a reánk rótt munkát becsülettel elvégezhessük és ezután boldog öntudattal térhessünk pihenőre. Azon fogunk igyekezni, hogy a mai napon semmi bünt el ne kövessünk. Áldj meg továbbra is bennünket, hogy tovább is egészségben, cserkészszellemben működhessünk. Áldd meg hazánkat, hozzátartozóinkat, jöltevőinket és tégy diadalmas harcosainvá a Te örök akaratodnak. Ámen.

Esti ima. Örök Isten! Napod leáldozott, de az ég fényesedő csillagai bizalommal töltenek el. A tűz nem aludt ki, hanem másutt világít és holnap újból eláraszt arany színnel. Egy boldogságos napot köszönünk Neked, derekas jó munkában acélosodott izmunk és a Te madárdalos világod, a természet. Hozzád emelt. Boocsáss meg, jó Atyánk, de az emberi világ száz meg száz lánc a sáros földre húz, — a bünt még nem tudtuk elkerülni, újból vétkezünk. Sajgó szívvel állunk Előtted: — büntess és gyógyíts, — mutasd meg haragod és kegyelmezz; edzd meg lélkünket s ez a tábor az ima és munka temploma lesz. Ne feledtesd velünk, hogy nemcsak magunkért, hanem embertársaink javáért élünk és dolgozunk. — Megbántam minden vétkeket és megkönnyebbülten hajtom nyugalomra fejem. Örökj, Istenem, álmom felett és nyugtalod meg értem aggdó édes szüleimet. Ámen. [1922-ben írta egy pozsonyi VI-os gimnazista cserkész]

A MI LAPUNK KÖNYVESSPOLCA

Az ismertett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi, Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat-vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4

Folyóirat-szemle

Budapesti Szemle. [A Magyar Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti *Voinovich Géza.*] — 218. kötet, 632. szám. — Debrecen város Dérimúzeuma címen kitűnően tájékoztató ismertetés jelent meg *Ecsedi István* tollából: „Debrecen, a „nemes város“, a közelmúltban nagyszabású, új kultúrintézménnyel lepte meg a magyar és a külföldi tudós világot: A Nagytemplom és a Kollégium közelében, a régi történelmi Fűvészkert helyén felépítette a Déri-múzeumot. Valóságos kultúrház ez. Megépítésénél a tervező műépítészek, Györgyi Dénes és Münnich Aladár, a környező épületek stílusát vették irányadóul. Így építették a múzeumot empire stílusban. Földszinti helyiségében helyet talál a Közművelődési Könyvtár, melynek 20,000 kötetét díjmentesen használhatja Debrecen városnak minden rendű és rangú lakosa. Az I. emeleten nyert elhelyezést Debrecen város régi múzeumának ősrégészeti, néprajzi és történelmi anyaga, amelyhez csatlakoznak a Tiszántúl nagy részének hasonnemű emlékei. Így a múzeum anyaga teljes egészében tiszántúli, alföldi magyar anyag.

A múzeum legvonzóbb része a néprajzi osztály. Kezdődik a magyarok nagy ősfoglalkozásával, a vadászattal. A halászlát részben mindaz az eszéköz látható, melyet a kisvízi halász a Hortobágyon és a Tiszán használ. A következő nagyterem a már eltűnő hortobágyi pásztoréletnek van szentelve. A pásztorművészetet a pompásan fonott karikások, erszények, bugyellárisok, berakott botok, sok alakú fokosok, balták, kampók, változatosan díszített szarutárgyak és fa beretvatartók képviselik. A néprajzi résznek igen tanulságos látmivalója egy beépített debreceni civisház. A debreceni ház ép úgy, mint a legtöbb alföldi ház, hármastagozatú: konyha (pítvar), nagyház, kisház. A kisház itt földes s benne egy gubásmester szövö a gubát. A nagyház deszkával padozott, benne boglyakemence fehérre meszelve, a padlás gerendázott. A mestergerendán szappan szárad, dohány, beretvatartó, kalendárium hever. Öreg tölgyfa asztalon a biblia. Kedves, családias hangulatot áraszt az egész. Nem kisebb esztétikai és tanító hatása van a népviseletet szemléltető szobának. A debreceni polgároknak nagyon felkapott viselete volt félszázaddal ezelőtt a felkötős

férfibunda, válla izlésesen kivarrrva. A kiállított, szépen hímzett asszonyi kis bundák a szűcsiparnak valóságos remekdarabjai. A beépített szekrényekben dúsán virágozott cifraszűrök pompáznak. Magában áll a gyöngyörű, színben és izlésben mintaszerű völegényi szűr. Régibb szűrök is láthatók átalvetővel és újabb darabok szép applikációval. Gyöngyös párták, férfi és női zsinóros mellények. A hajdan olyan nagyjelentőségű debreceni kismesterségeknek külön termet szentelt a rendezőség. Főleg a szűr-szabó- és szűcsipar van kiemelve. A múzeumban egy-egy műhely áll darab- és készárúval, ősi szerzőkkel. A másik szobában fazekas- és pipás-műhely van. A két műhely között egy fülkében a ma is híres debreceni mézeskalács-ipar. E műhelyek eleje régi debreceni tornác módjára van kiépítve és a tornác felső szélén a ma már veszendő kispárok régimódi cégerei sorakoznak.

Köztudomású, hogy a régi debreceni polgárok túlnyomó nagy része iparos és kereskedő volt. Hatalmas céhek virágoztak századokon keresztül. A céhek emlékeiből egy színes termet állított össze a rendezőség. Az ipari és kereskedelmi élet nevezetesebb mozzanatait képek és diapozitívek ábrázolják s történelmi szempontból táblák és térképek világítják meg. A művelődéstörténelmi részben felvonulnak a régi diákok régi viseletükben (tóga). Egy jól sikerült kép a tüzöltő deákok kivonulását ábrázolja a tűzhöz. Nem feledkeztek meg a rendezők a rézmetsző deákok kulturális emlékeinek bemutatásáról sem. Debrecen város tragikus sorsú költőjének, Csokonai Vitéz Mihálynak, külön szobát biztosított a kegyelet. A debreceni gyűjtemény utolsó szobája a táblabíró világ művészetének a XIX. század első felére jellemző emlékeit foglalja össze. A szekrényekben számos apró kép, festett szelence, filigrán tárgyak, porcellánedények, színes, metszett üvegek mutatják e korszak izlését.

Márványlépcsők vezetnek fel a II. emeletre. A II. emeleti rész felét a Déri-gyűjtemény tölti ki. Anyaga egyetemes kulturális jellegű. Legjelentősebb az érem-gyűjtemény. Mintegy 3000 darabból áll — 1027 darab arany — csoport a magyar pénz és a magyar vonatkozású emlékérem fejlődését mutatja. Különösen nagyértékű az erdélyi érme cso-

portja, melyben nem egy ritka darabbal találkozunk. A Déri múzeum képzőművészeti anyaga nagyon számottevő művelődési tényező. A képgyűjteménynek fő vonzóereje Munkácsy Mihály hat festménye, köztük elsősorban az *Ecce homo*. Ez a Krisztustrilogiának harmadik s egyetlen magyar földön levő része. A Déri-múzeum tervezői hatalmas külön termet építettek az *Ecce homo* számára. Hat nagyméretű képével ez a múzeum legszebb terme.

A hozzánk legközelebb álló korszakot két-három teremre való kép mutatja. Szinyei Merse Pál tájfelfogását a *Vénasszonyok nyara*, a nagybányai stílust Iványi Grünwald Belának *Ruhaszárítás* című képe képviseli. Itt láthatjuk fényes Adolfnak kora fiatalságában készült *Parasztleány* és Vaszary Jánosnak impresszionista korából való *Reggeli a szabadban* című üde hangulatú képét.

A múzeumot tavasszal nyitották meg. A megnyitó ünnepen a kultuszminiszter és a város polgármestere erőteljesen hangsúlyozták az új intézménynek az egész magyar nemzeti életre kiható kulturális jelentőségét. Az első hetekben több ezer látogató tekintette meg és seaki sem távozott el a nélkül, hogy ne csodálta volna a magyar nemzeti géniusz teremtő erejét.

Előőrs [Felelős szerkesztő V. Bajcsy Zsilinszky Endre.] — III. évf. 40. szám. — Rendkívül elmeindító cikk *Fejé Géza* tollából: „Falusi kulturházakat! A falusi kulturházak eljövendő megalkotásában kétféle elemnek kell ölelkeznie: annak, amit a falu számára adunk azzal, amit a falu ad. Célja tehát nemcsak a parasztság művelődésének előmozdítása, hanem a népben élő őskultúra összegyűjtése és felmutatása is. Csakis akkor lesz értelmük igazán az eljövendő falusi kulturházaknak, ha magából a faluból nőnek ki. Már az építésnél ezt a gondolatot kell érvényesítenünk. Mindenik kulturház a magyar stílus egy-egy szép mozzanata legyen és valósítsa meg az illető vidék sajátos kifejező ösztönét is.

Mielőtt e munkához hozzáfognánk, végig kell tanulmányoznunk az agrárországok hasonló intézményeit, elsősorban Finnországot, mely e téren első helyen áll. A tanulmányozó bizottságnak legalább a fele a magyar parasztság válogatott legjobbjaiból álljon. Vezetőjeül nem tudok kitünőbb embert ajánlani, mint az erdélyi Kós Károlyt, a magyar kövek élő, nagyszerű lelkiismeretét. Egy ilyen tanulmányozó felesztendő után neki lehetne látni a részletes program kidolgozásának.

Ezzel párhuzamosan újra gondjainkba kell venni a népkönyvtárak ügyét. Igazi népkönyvtárakat csakis új és tökéletes kiadások útján hozhatunk létre. Félre kell dobnunk az egyes nagy kiadók érdekeit, vagy pedig kényseríteniünk kell őket, hogy a programunkhoz illeszkedjenek. A falusi színjátást is össze kell kapcsolnunk az igazi irodalommal, csakugy mint a falusi estélyeket, előadássorozatokat.

A kulturház lenne a népfőiskolák magva is.

Előkészítené lassan a községet, úgy, hogy önmaga kivánná a népfőiskolát, sőt részben önmaga is teremtené meg a kiemelkedő fiai által. Ehhez szükséges, hogy a kulturház munkája már kezdetől fogva elevenen kapcsolódjék be a falu mindennapi életébe. Gazdasági előadásai ne levegőben lógó eszmefuttatások legyenek, hanem határozott és valóságos utmutatások az illető földdarabka gazdasági sorsa számára.

De a kulturháznak kell összegyűjtenie és rendeznie, a faluban élő őskulturát is. Gyűjtő- és kiállítóterem kell, ahová minden szépséget, kincset, érdekességet be kell vinni, ami csak van. Himzések, faragásokat, népdalokat, a népművészek minden érdemes alkotását, a falusi gazdaság minden szép eredményét. Ez a kulturházban működő kis múzeum gyűjtené az illető vidék dalait és meséit is. Ez a kis múzeum állítaná ki, fényképezetné le és terjesztené az egyes vidékek érdekes magyar bűtorait.

Minden kulturházban lenne néhány vendégszoba, elsősorban a városi fiatalság számára, kiket iskolájuk vagy főiskolájuk egy vagy több hónapra, fontosabb helyeken fél-, vagy egész évre is kiküldene. Új középosztály másként ki nem alakulhat! S az eddigiekből természetesen következik, hogy a kulturházak építenék az utat a falu tehetségei számára. Ők lennének a falu legelevenebb érzékzervei.

Ma mindez csak terv, de egy kettőre valóság lesz belőle. S a magyar kultúrpolitikának ez lesz egyik legfontosabb, legnagyobb pontja.

Erdélyi Helikon. [Az Erdélyi Szépművészeti Céh folyóirata. Főszerkesztője *Kisbán Miklós*, szerkesztője *Kuncz Aladár*.] — III. évf. 7. szám. — *Szentimrey Jenő* Székely népművészeti alkotások címen így ír: „Irodalomra és közönségre mély s maradandó hatást az a székely népköltési gyűjtemény tett legelsőben, amelyet Kriza János „Vadrózsák” címen adott közre. Arany nagy tekintélye adott csak igazi jelentőséget ennek a gyűjteménynek. Neki elhitték, hogy csak a skót népi ballada lehet méltó párja a székelynek, de megérteni és átélni teljesen e szűzi frissességű és őszízü népi alkotásokat csak azóta tudja a nagyközönség kevésbé kulturált rétege is igazán, hogy Bartók Béla és Kodály Zoltán a hozzájukvaló zenét is összegyűjtötték és koncertpódium-képessé tették a csiki pásztor „gajdolását” s a kenderáztató székely lányok hamvas dallamait. Velük és általuk kezdte újjászületését a székely kultúröntudat. Ők tették újra időszerűvé Benedek Elek mesegyűjteményeit és balladacsokrát, ők adták újra az érdeklődni kezdők kezébe Orbán Balázs elfeledett nagy művét, a „Székelyföld leírását.” Még csak a nagy háborús rázkódatásnak s a lelkeket fenéig felkavaró átesetelésnek kellett bekövetkeznie, hogy Nyíró József és Tamási Áronok bátran irodalmi nyelvül vállalják a székelyt, a falu nyelvét s nyissanak ezzel új, bőséges forrást a magyar irodalmi nyelv

megfrissítésére. Nem a véletlenség szülte a mi székely írócsoporthunk pár esztendeje megkezdett portyázásait, a székelyföldi Orbán Balázs-ünnepeket, a szépszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum félszázados ünnepét és azt a számtalan, helyi jellegű s kisebb-nagyobb belső értékű, de letagadhatatlan életakaratról tanúságot tevő székelyföldi megmozdulást, melyek állandó mozgásban tartják a székely néplélek talaját s ezzel a kívülről figyelők érdeklődését. Egy néptöredék kezdi megismerni és értékelni a saját műveltségi eredményeit, kezdi életének értelmét és a nagy európai kulturális, együttesben különleges elhivatásának feladatait meglátni. És nincs elveszve az a nép, melyre még betöltetlen feladatok várnak, mely még szellemileg és fizikailag bírja a nagy verseny tempóját s amely a maga különleges elhivatásának benső szózatát meghallja.“

Ethnographia—Népelet. [A Magyar Néprajzi Társaság folyóirata és a Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Tárának Értesítője. Megjelenik negyedévenként. Szerkeszti *Solymossy Sándor* és *Bátky Zsigmond.*] — *XLI. évf. 1. szám.* — Megilletődve, fájdalommal emlékezzéssel iktatja ide e sorok írója professzorának, vizsgáztató tanárának nekrológját *Schwartz Elemér* tollából: *Hauffen Adolf* (1863—1930). „A prágai német egyetem német filológiájának és néprajzának híres professzora, a csehnémet néprajzi mozgalmak tudós vezetője, legagilisabb szelleme és a néprajzi gyűjtőmunkának legrátermettebb szervezője, folyó évi február hó 2-án jobblétre szenderült. A német néprajzi társaságok és múzeumok mind megilletődve állottak ravatala körül, mert Hauffenben a néprajzi tudomány patriarcháját, helyesebben a néprajznak azt az emberét veszítették el, aki a néppel való foglalkozást tudományos színvonalra emelte. Amidőn 200 tanítóval megindítja a csehnémet néphagyományok összegyűjtését s 1896-ban *Beiträge zur deutschböhmischen Volkskunde* gyűjteményben *Einführung in die deutsch böhmische Volkskunde nebst einer Bibliographie* címen megkezdte a tudományos apparátussal felszerelt néprajzi tanulmányok sorozatát, érdeklődést ébreszt a folklóré iránt és mindenki felfigyelt arra a nagy szervező munkára, mely a *Fragebogen zur Sammlung der volkstümlichen Überlieferungen in Deutsch-Böhmen* szétküldése kapcsán Csehország német néprétegei közt megindult. A tanítóóság lelkesedéssel gyűjti a nép szellemi világának kincseit, a vidéki sajtót ellátják közleményekkel s a tanítói értekezleteken a szülőföld kultusza mellett izgatnak. Hauffen továbbra is céltudatosan irányítja a néprajz kormányát és az egyetemen a legfelkészültebb ifjakat a folklórnak szerzi meg. De kollégáira is hat, főleg a híres Sauer Ágostonra, aki olyannyira hatása alá kerül, hogy rektori megnyitójában *Literaturgeschichte und Volkskunde* címen értekezik (1907) s ezzel útnak indítja Nadler Józsefet, aki néprajzi alapon megírja a *Literaturgeschichte der Deutschen Stämme und*

Landschaften c. páratlan értékű művét. Közben Hauffen professzor munkássága révén Prága folklóre központtá lesz s diktál Ausztria mindennyelvű népének, sőt Sziléziának is. De az organizátor nem elégszik meg ezzel, tovább megy és sürgeti az egyetem katedrájának néprajzi katedrává való átalakítását. 1922-ben elérte, amit kívánt: a néprajz tudományos jellegét elismerték s az egyetemen polgárjogot nyert. *Hauffen Adolf pályája annyira tanulságos, hogy érdemes rámutatni s belőle tanulást meríteni.*“

Magyar Iparművészet. [Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola közlönye. Szerkeszti *Czakó Elemér.*] — *XXXIII. évf. 5—6. szám.* — Népművészeti gyűjtések. „Tichy Kálmán rozsnói tanár a faluzásra induló sajtóügyi regösöknek előadást tartott Kassán a népművészeti gyűjtésről. A regösvándorlás néhány naplója már előbb is beszámolt ilyenmő eredményről. Különösen az őzek pályadíjnyertes csapata tett ki magáért. A fiatalság lelkesége, kedve szeretettel viszi őket abba a közös munkába, ahol a magyarság kincseinek megmentéséről van szó. A regösök csapatai kirajzanak az ország különböző vidékeire és nyitott, figyelő szemmel keresik a veszendő népies értékeket. Gyűjtögetik, mentik, megőrzik a magyar szépségeket. Minden országos magyar mozgalomban figyelemmel vannak népünk művészetére. Ez a gondolat előttük már nem cicoma, üres kuriózum, érdekes furesság, hanem az ősi magyar lélek megnyilatkozása, a magyar életfának termő hajtása“. A Mi Lapunk olvasóit legközvetlenebbül érdeklő beszámoló mellett Tichy Kálmán számos művészi rajza szolgált díszet és örvendetes bizonysgot.

Magyar Tanító. [A Szlovenszkói Ált. Magyar Tinitóegyesület hivatalos lapja. Felelős szerkesztő *Bani Tóth Pál.*] — *X. évf. 18. szám.* — Valóság címen írja *Heckmann István*: „Amiben félve reménykedtünk s amiben kételkedve biztunk, végre megvalósult! Megszületett a Szlovenszkói Országos Magyar Tanítói Dalárda! Létezéséről a nagy nyilvánosság körében fényes bizonysgot tett. Egészséges, életerős szerve lett a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesületnek és hiszem, hogy a jövőben nagyon is számottevő kultúrtényezővé fog kifejlődni.“

Pásztortüz. [Erdély közismert szépirodalmi lapja. Szerkeszti *Császár Károly* és *Dsida Jenő*. Főmunkatársai *Gyallay Domokos* és *Reményik Sándor.*] — *XVI. évf. 17. szám.* — Bessenyei György Tariménes utazása című művének kiadását *Császár Károly* ilyenképen méltatja: „Ő volt, ki a bécsi magyar testőr gárdából irodalmunk első író-gárdáját toborozta. Irodalmunk hajóját ő irányította először tudatosan európai vizekre... A budapesti Berzsenyi Dániel reál gimn. ifjúsága kiadta saját költségén és saját tudományos gondo-

zásában Bessenyei Tariménes utazását, a csaknem ötszáz lapra terjedő, 125 év óta mindeztől kézírásban heverő és kiadásra váró első magyar államregényt. Az elsőt, utolsót, egyetlen. E tett messze túlszárnyalja az iskolás kereteket: nincs munkájukban semmi önképzőkörös, fiatalos nagyot mondani akarás és bőbeszédűség; ellenben: egyszerű hang, tárgyias hozzászólás, a mindent jobban tudni akaró szórészálhasogatása nélkül. A böles és tapintatos vezető kéz és a fogékony és megértő ifjú elme találkozása. Ime, egy nemzetnek szóló, viszonzást nem igénylő áldozatos ajándékozás, a komoly szellemi munkára való ön-odaadás biztató ígérete“.

Protestans szemle. [A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság kiadása. Főszerkesztő *Ravasz László.*] — XXXIX. évf. 8. szám. — „Az ujbpesti Főiskolai Szociális Telep képe nem él a köztudat előterében — írja *Karácsony Sándor.* — Aki itt olvas róla először, nem is képzele, hogy kétemeletes, alagsoros hatalmas palotáról van szó, amelyben ovoda, napközi otthon, hatalmas előadó terem, klubhelyiségek, könyvtár és olvasóterem, néphivatal, patronage ok, laboratóriumok, tantermek, játszó- és sporttelep, munkatársak számára lakószobák találhatók. Az elv, amely életrekellette ezt az intézetet, a *settlement* elve. Befelé. A Közgazdasági Egyetem szociológiai tanszéke körül kialakult szeminárium tagjai felé azt jelenti ez, hogy a szociológiát nem elég, sőt lehetetlen tanulmányozni, hanem egész egyszerűen részt kell kérni és részt kell venni szociálpolitikai munkálatokban. Kifelé a gyakorlati keresztyénség objektuma, a szocietas felé pedig azt jelenti ez az elv, hogy a kísérleti anyagot, az alsóbb néposztályt nem lehet a szociálpolitikai munkaközösségnek a helyébe várni, hanem közbük kell telepednie s türelemmel dolgoznia rajta, hogy hozzáédesedjék az ősi mulasztás és politikai agitáció okozta idegenkedés ellenére a segítségre szoruló tömeg természetes vezetőihez. A munkaközösség 1912 óta a saját súlya alatt nőtt jelenlegi sok ágra tagozódott állapotáig. Működése háromirányú: népművelő, népegészségügyi és népvédelmi. A *népművelés* legtöbb bizodalma azokban a tömegekben van, amelyek már évek hosszú sora óta gondozása alatt fejlődnek. Állami ovodával kapcsolatos napközi otthon, tanonc, legény-, leánykörök, cserkészcsapatok, munkások és anyák köre, ismeretterjesztő előadások, néphangversenyek, tanfolyamok, szemináriumok, munkás-laboratórium, népkönyvtár és munkás-olvasóterem, szórakoztató alkalmak (mozielőadás, táncmulatság, teaestély) és munkássport azok a keretek, melyekben a népművelés igen intenzíven és nagy körültekintéssel folyik. A *népegészségügy* szolgálatában az az egészséges munkatársi jóviszony a legörvendetesebb jelenség, amelyet ez a munkaág segítő kezének állandó felajánlása útján maga körül elég rövid időn belül megteremtett. A *népvédelem* szervei: néphivatal, családi és fiatalokú patronage, tanonc és munkás-

elhelyező iroda, psychotechnikai laboratórium és pályaválasztási tanácsadó. A munka nemcsak ágak szerint hármas tagozódású, hanem az egyes ágakban és szervezetben is specializálódik *felderítő, tény megállapító* (kartoték rendszer) és *nevelő* munkára, a tulajdonképeni kezelő, therápiás munka mellett. Ez p. o. a könyvtárszolgálatban azt jelenti, hogy az Intézet nem elégszik meg a közönség olvasási vágyának a pusztán kielégítésével, hanem statisztikai felvételek készítésével nyilvántartja az olvasás mindenkori státusát, kutatja a jelenségek és változások okait, olvasásra szoktatja a nemolvasókat, helyes olvasásra neveli a helytelenül vagy haszon nélkül olvasókat. A munkaágak területe intenzíven mélyül és extenzíven terjeszkedik.

Széphalom. [Irodalmi és tudományos havi folyóirat. Felelős szerkesztő *Zolnai Béla.* A szegedi írók és egyetemi tanárok indították 1927 januárjában. Neve Kazinczy korának klasszicizmusát és magyarcélú emberiségét szimbolizálja] — IV. évf. 1–4. szám. — „A költő-*apostol* további útját akarja egyengetni“ *Eckhardtne Huszár Irén* Mécs László ról írt tanulmánya. Rámutat arra, hogy Mécs László költészetéről még nem alakult ki közvélemény. Kivéve azt a megállapítást, hogy tehetséges költő, minden kritikus mást lát benne és gyakran homlokegyenest ellenkező vélemények hangzanak el róla. Ennek okát a költő egyéniségében kell keresnünk. Mécs László lelki kettőssége az ok. „Két különböző gyökérből táplálkozik a költészet. Az egyik: az életet a könnyebbik oldaláról nézni, „pacsirtadals“ként élni, a másik: másokért élni és velük szenvedni.“ Két nagybátyja képeben önmagát szimbolizálja. (Két nagybátyám) Császár Elemér megnemértő kommentárjával (Budapesti Szemle 1925) megállapítást nyer, hogy Mécs László szocializmusa „a földhözragadt szegénység közelében élő falusi pap keserűsége, mely nem doktriner világnézetből, hanem krisztusi szánalomból ered. A nyomortól ép oly ríkiót színekben látja, mint a szocialisták, sőt ábrázolására nem egyszer átveszi a szocialista frazeológiát. Azonban a szocialistákkal ellentétben nem az osztályharcot akarja, hanem a Krisztus uralmát“. — Új arcú magyarok, új magyar föld címen *Aradi Zolt* a háború utáni magyar ifjúságról értekezik s így összegezi gondolatait: „A négyfelé robbantott magyar ifjúság tulajdonképen két részre oszlik. Az egyik — ezeknek zöme Magyarországon él — nem szerzett máig sem tudomást arról, hogy az utóbbi évtizedekben mi döngött a magyar kapukat s fásult vagy közömbös élniakarással fordít háttat minden korproblémának. A másik rész, amely korántsem egységes, hirdeti a szociális megújulás szükségét, a népi gyökerű magyar kultúra diadalát s ha faji koncepcióval s a szocializmus ködös hirdetésével ma még beláthatatlan utakra téved és forong is, emellett jár kel az országban, tanul, tényismereteket gyűjt és készül arra, hogy az elérkezett idővel átveszi nemzete irányítását“.

REGŐS-NEMESSZEGHY

Anyámmal a rónán

— Dicséretet nyert pályamű —

Vad felhők száguldanak a puszta egén.
Ketten ballagunk nagy csöndben
A komor ég alatt: anyám meg én.

Előttünk csúf, jajongó, hideg szelek
Nagy sirva hajtják a ködöt
Napraforgós, sápadt mezők felett.

Messze, ölelkező akácok alatt,
Mint egy eltévedt szörnyeteg,
Hangtalan, némán egy vonat szalad.

S ott, ahol a föld csókolja az eget,
Didergő, kis magyar tanyák
Kéménye fázva füstöt ereget.

A sötétség nő, a fény egyre apad
S arcunkra csúf árnyakat vet
Egy sötétlen szálló madárcsapat.

Fojtó tömjénszag járja a levegőt
S távol a szürke köd mögül
Integtetnek felénk a temetők.

„Milyen bús ma a róna, édesanyám;
Néhány év alatt de könnyes
Lett az élet minden magyar tanyán.“

Ő rám néz és azután át a réten.
S mikor megszólal, halkabban
Ragyog a fény hajdan szép szemében.

„Talán könnyes, sápadt most a határ,
Am virágba bomlik minden;
Ha tüzes, szép szárnyán eljön a nyár.“

S hangos dalok szólnak majd újra rigan,
De a te lelked örökre
Fáradt és bús marad, szegény fiam!“

S én búsan látom a nyárfasorokat,
Amint anyám szavára fejük
Nagykönyvesen, igenlően bólogat.

Kassa)

Házy Ferenc
VIII. o. rg. tan.

Kis diákszobám

— 50 koronával jutalmazott pályamű —

Barátságos kicsi diákszobám van
És sok-sok könyv van mindegyik zugában.
Ha szobám-lelkemben harmónia nincs en;
Derű-csillárt villant fel a jó Isten.

A világot világos pontból nézem,
Kant „Béke“ könyvét szívem mellett érzem.
A tudást akarom habzsolni, enni
És sok-sok ember jötevéje lenni.

Ezt szolgálja betű, szám, szinusz, négyzet,
Hogy nemsokára más legyen az élet:
Az élet élet legyen, semmi más!

Az emberek majd szépen sorban állnak,
A lét-pályán ők kicsike órházak
S az Úr Isten a nagy végállomás.

(Rozsnyó)

Csépay Zoltán
VII. o. rg. tan.

Enni kér a gyár

— Dicséretet nyert pályamű —

Szürénák bömbölnek, emberek rohannak.
A nap biborcsókja most a földre száll.
Ulcasarkon állnak koldusok, rokkantak . . .
Sietni kell, munkás, enni kér a gyár!

Olthon gyermeked van? Beteg feleséged?
Vagy agy édesanyád a halálra vár? —
Tedd febre a nair, gyermekes meséket:
Sietni kell, munkás, enni kér a gyár!

Hiszen mestere vagy a nehéz robotnak.
Éhen hal a világ, ha a munka áll!
Nyomorúságodban olyan megszokott vagy:
Sietni kell, munkás, enni kér a gyár!

Mondd, miért mutatod borús lelked sebét?
Azt hiszed, panaszod részvétre talál?
A szürénák torka azt harsogja feléd:
Sietni kell, munkás, enni kér a gyár!

Tőled vár kenyeret a világon minden
S egy szomorú napon elvisz a halál.
Mindenkinek juttatsz, önmagadnak nincsen . . .
Sietni kell, munkás, enni kér a gyár!

(Komárom)

Viplak Vince
VII. o. főgimn. tan.

Favágó

— Dicséretet nyert pályámú —

*A lángoló Világon túl, messze
Fát vág az Úr Isten.*

*Évezredes homlokán a ráncok
A történelem véres főkjai
S bennök az örülten táncoló világok
Rejtélyei megfejtve nyugszanak.
S míg végig gyöngyözik az évezredes Bünön
A Szeretet tisztító verejték csöppje:
A lángoló Világon túl, messze
Fát vág az Úr Isten.*

*Vágja, vágja s minden baltautés egy egy meny-
Minden ütés után generációk hullnak [dörgés.
Mint faszilánkok a földre.
Egy szilánk vagyok én is, te is, ő is. [désbe,
Lezuhanunk a mélybe, a nyomorba, a szenved-
Hogy éljünk, hogy harcoljunk és meghaljunk.
Miért? Nincs rá felelet.
De ő forgácsolja az élő, terebélyes tölgyet,
Az egyetlen, a halhatatlant, a végtelent:
Saját magát hasítja
S szívéről metsz le súlyos darabokat,
Embereket, népeket és nemzeteket . . .
A nagy gépezet forog, megöli az embereket,
De ő a fát vágja, vágja, darabolja,
Örökké hasítja, de — soha el nem forgácsolja!*

(Kassa)

Nagy Gyula
VIII. o. rg. tan.

Gyémánt dombok felé

— Dicséretet nyert pályámú —

*Legjobb lenne elfeledni mindent,
Gyermekszemmel hunyorogva nézni
El a világ fölött s fönt a csillagok közt
Bánatot árulni tüzes villámesőkért.*

*Szétléptem én rabbilincsem tegnap,
Fölgyujtottam emlékeim tornyát;
Most már szabad vagyok, mint elkészült csikó,
Melynek sörényébe a szél kapaszkodik.*

*Hajoljatok országúti nyárfák!
Botom hegyén suhogtatom sapkám;
Kifelé haladok vigan dudolászva
Ebből a világból gyémánt dombok felé,*

*Ahol suta gyermekkori mesék
Kurta-farkú malackája turkál
A termékeny hűmusz smaragd búzaföldjén,
Amely még nagyapám lábának nyomából
Sarjazott elő.*

(Cegléd)

Ifj. Berzy Gyula

Alkonyat

— 30 koronával jutalmazott pályámú —

Esteledik. Lassan lecsendesül a falu. Csak itt-ott hallatszik ki egy kolomp zörgése, amint egy jámbor tehén dörgöli fejét a jászolhoz. Valahol

egy disznó röffenti el magát s vastag hangja lágyan száll a virágillatos alkonyatban.

A májusi szellő valahonnan a szomszéd faluból esti harangszót hoz. Az égen kigyúl a sok, milliárdnyi apró lámpácska. Gyér világosságuk ott pislákol a szédítő magasságban. Egy pár éhes denevér nesztelenül repdes a házak közt. Finom szárnyuk suhogására mintegy varázsütésre tűnnek el a rovarok, hogy távoztukkal ismét előrajzanak.

A kertek alatt lassan folyó Rima vize szeliden csókolgatja a partján álló fűzfák lelógó gallyait. Most nem pöröl, nem fodrosodik a habja, mint nappal. A kacér virágok harmatos üde arcát sem tükrözi vissza; csak folyik hallgatagon kavicsos medrében.

Az alvégről kutya ugatása hallatszik. Talán a hold mosolygó arcát üdvözli vagy az erdei tisztás felől jövő bús furulyaszóra felel. Ki tudja? A csöppnyi házak ablakából a mécses gyér világa küzd a hold fényével.

Itt-ott nyitva a pitvar ajtaja. A tűzhely lobogó lángja gömbölyű arcekat ránt elő a félhomályból. Kukuló apró gyermekek mesét hallgatnak s mikor valami háthorizontot mondanak, félve fogódzkodnak anyjuk szoknyájába.

A felvégről muzsikaszó tör ki a koresmából. Sipos fújja ócska szerszámát, hamisan bár, de mégis szebb a zenéje, mint a hajlongó cimbalmos kinos harca az agyonpüffölt hűrokkal. Sirva vigadó nóták táncolnak elő. Megrészegítik a kerek asztalnál borozgató betyár legényt. Nagy a bánata s a bús hallgatót nótaszóval kíséri:

„Ha elmegyek, ne mondjatok rosszat rólam . . .

A legény szívébe belemarkol a nóta s kimondhatatlan fájdalom hasítja szívét. Arcát könnyeseppek szántják. Elmereng, majd tölt és iszik. Az üres poharat a söntés oldalához vágja. A szilánkok sziporkázza pattannak szét. A koresmáros fejét csóválja.

— Húzd rá, cigány, a terembúrát! De vigat! — kiáltja a legény. A legény palackot ragad s örületes gyorsaságú táncba kezd.

*

A falu közepén cseresznyefák között meghúzódik egy ház. Két ablakszemével kímelve néz az útra. A kertből kihallatszik a csalogány vidám csacsogása s valahol a Rima partján brekeg egy kecskébeka.

A házban minden csendes. Csak az utcára néző első házban van még világosság. Szép, tizen-nyole év körüli leány könnyezik az asztalnál. Aranyszőke haja leomlik a vállára dús palástként és alakját esábitó keretbe vonja. Majd fölkel, az ablakhoz lép, félrehúzza a függönyt és kihajol. A balzsamos levegő az arcába csap, amint az éjszaka kikémelel. Zajt hall, de nem lát semmit. És mégis . . . A cseresznyefák közt emberek közelednek. A csillagfények négynek a homályos alakját rajzolja ki. Az ablak felé tartanak.

A lány szíve nagyot dobban. Pir önti el mind a két orcáját.

— Gábor! — suttogta a lány s a függöny mögé húzódik.

Az ablak alatt megzendül a hegedű; a cimbalom és a síp tercelnek. A legény szép tiszta hangon kíséri a szomorú dallamot:

„Csillagtalán, sötét éjjel . . .“

A lány lesi a nótát. Majd félrerántja a függönyt és az ablakból kihajol.

— Köszönöm Bözsikém, hogy kihajoltál! — szól a legény, — így legalább könnyebb szívvel hagyom el ezt az átkozott helységet. Az Isten sem akarja, hogy egymáséi legyünk. Falu rossza lettem. Azzá tették a gonosz emberek. Isten veled! Elmegyek messze-messze, mert nem akarok ártani senkinek. Csak arra kérek, légy állhatatos. Látogasd meg sokszor az édesanyámat s vigasztald őt. Isten velünk!

Azzal csókot lehelt a lány hajfürtjére és elment.

— Gábor! — kiáltotta utána a leány. De sikoltására csak a nagy csend volt a válasz.

*

Másnap halva találták az erdőben Soós Demetert. Hegyes tör járta át szívét. A tör markolatjára ez volt ráírva: A falurossza. Hogy hogyan halt meg Soós Demeter, a falu legszebb lányának boldog vőlegénye, azt nem tudta senki . . .

Néhány nap múlva a Gábor holttestét vetette ki a Rima. Ott lelték meg a kavicsos, kezében még most is szorongatta fókusát.

Egy szegényes nádfödélű kunyhóban pedig sirt egy öreg asszony, meg egy fiatal lány . . . Néha-néha pedig elővették az imádságos könyvet s buzgón imádkoztak a forrón szeretett Gábor lelke üdvéért . . .

(Rimaszombat)

Menyhárt Gábor
IV. o. r. tan.

Könnyes sóhajok

*Ilyenkor, rózsahervadáskor,
levélhulláskor,
nagy búsan járkálok
a virághervadásban,
a csendes elmúlásban.*

*Ilyenkor együtt tudnék sírni
az orchideákkal
s az őszi rózsákkal
a meghasadt szíveken
s a lefolyt könnyek vizén;
s az elmult csókok ízén
oly jó volna elevezni innen
e szomorú vizeken.*

*Messze idegenben,
elhagyatottságban,
csöndes csaldóságban,
fiatal testemnek,
meggyötört szívemnek
örök némaságban
mily jó volna pihenni!*

(Eperjes)

Greskoványi Magda

Erős érzés közvetlen kifejezése egyenlőtlen sorokban.

Unalmas napjaim

Egy rozsnói szabóságéd levele

Egy rozsnói iparos cserkésztestvérünk küldte be A Mi Lapunknak ezt a levelet. Megdöbbenő, szomorú levél, de bizalom esendül ki belőle, s a fiatal levélíró reális tanácsot is ad: iparoscserkész állasközvetítőt sürget. A tanácsot Ivány Géza komáromi barátunkhoz, az ottani járási ipartársulat titkárához továbbítjuk. Rozsnói olvasónk levele beleillik abba a cikk-sorozatba, amelyet „Egy nap az életemből“ címen indított A Mi Lapunk. Vass József cikke a lakatossegéd életéről, Ilku Pál cikke a parasztleány életéről és ez a levél a szabóságéd nehéz sorsáról azok életébe világított be, akik egészen fiatalon már nehéz munkájukkal a kenyerüket megkeresik. A Mi Lapunk legközelebbi száma Jócsik Lajos tollából hoz feltűnően érdekes beszámolót a diákok életéről és küzködéseiről.

Egy hónapja annak, hogy állás nélkül vagyok. Az igaz, hogy munka után néztem, de eddig nem tudtam jó helyet találni. Nemcsak jó helyet, hanem egyáltalán semilyet sem. Ami a mesterségem a szabóságot illeti, a mai helyzetben, vagyis a mostani világban elhelyezkedni nagyon nehéz. Tönkreteszi a gyár, a kisiparos nem tud egy gyárossal versenyezni.

Két és félévig dolgoztam egy helyen, mint segéd, az igaz, hogy ott is tanultam a mesterségem. Most munkahiány miatt azt is elvesztettem. Olyan hosszúak a napok és unalmasak, hogy hiába dolgozgatok otthon is. Csak a mesterségemben érzem jól magam.

Reggel, amikor felkelek, rendbehozom magam, megmosdom és reggelizés közben A Mi Lapunk régebbi számait olvasgatom. Ez az egyedüli jó barátom, gyengeségemben bátorít, szomorúságomban vigasztal. Sokféle apróságot intézek el otthon, egy-egy levelet írok ide-oda, hogy állást szerezhessenek. Mindhiába, nincs eredmény; a szerence nem kedvel engem.

Igy állok az élet küszöbén húsz éves koromban. Mihez fogjak? Mihez kezdjek? Egyedüli megoldás: gyereünk Franciába. A délre-korgó gyomrom érzi ezt legjobban.

Ebéd után segíték apámnak szomorú mesterségében.

Sajnos, most ezt sem tehetem, mert a Kóss és Schopper-féle kózházban vagyok. Itt jött ez a gondolatom, hogy próbálok Vass József cserkésztestvér cikkéhez hasonlót írni. Betegeységem nem nagyon veszélyes, alig várom, hogy kigyógyuljak, mehetnék már dolgozni, mert van már kilátásban egy jó hely.

Elgondolkozom, milyen jó lenne, ha volna az iparoscserkészek részére állás közvetítő. Így talán én is és más iparos cserkésztestvér is hamarabb kapnánk munkát.

Legyünk rajta, hogy ez minél előbb valóra váljék.

Megszólal a kórház kis harangja, imára ki-csolom kezem s ezzel vége szakadt az én kis írásomnak is.

Legárth István
szabóságéd iparoscserkész.

HIREK

Mécs László

október 10-én tartotta meg a budapesti Szent-István akadémián székfoglalóját. Nyolc versét adta elő és általános tetszést aratott. Oly nagy volt a közönség száma, hogy a szokástól eltérően a nagyteremben kellett az ülést megtartani. Sajó Sándor osztályelnök melegen üdvözölte a költőt s többek között így jellemezte Mécs László költészetét: „Mécs László költészetének talán legtöbb ihletet a kor lelke ad, a szociális és emberi motívumok erős és nemes értelmű alkalmosszerűséggel lelik meg a költészetet, mely a maga kiváltságos erejével az egyéni érzést közérzésül tudja belénk eleveníteni. Költészetének villanylámpája nagy emberszeretetet sugároz és ez az érzés szinte alaphangként zeng költeményeiben, de a kor érzésén is átsír magyarságának minden vergődő keserve. E költészetnek a művészi érték mellett nagy hivatása is van, értékét pedig tárgyainak és eszmévilágának gazdagsága, a képzelet ereje, nyelvének színes és pompázó áradása adja meg, továbbá a költő egyéniségének szociális verete, őszintesége, közlékenysége: e tulajdonságokkal lesz boldogtalan korunk és magyarságunk hatásos kifejezője és vigasztalója, lelkebe kongatva a testvériség és emberszeretet názáreti harangját.“

Jókai regényeit hét nyelvre fordították le. 120 könyvét németre, 32-öt angolra, 21-et franciára. — Petőfinék „Szeptember végén“ című versét 34 nyelvre fordították le. — Arany Jánosnak 14 műve jelent meg németül. — Mikszáthnak 42 kötete franciául, 12 németül. — Molnár Ferencz könyvei jelentek meg legnagyobb számban idegen nyelven.

A világ legelterjedtebb könyve a Biblia. 500 millió példányban forog közkézen és 630 nyelvre, dialektusra fordították le.

A világ legöregebb könyve. Párizsban, a Nemzeti Könyvtárban van. Prisse Papyrus néven ismerik. Krisztus előtt 3350-ből származik. Egy tudós találta meg az egyik thébai sírban. Róla nevezték el a leletet.

A világ legrágább könyve az a Guttenberg biblia, amelyért dr. Vollberg kerek 1,300.000 arany márkát adott pár évvel ezelőtt.

A világ legnagyobb könyve egy anatómiai atlasz. A bécsi állami ipariskola könyvtárában őrzik. A mű 1,90 méter magas, 90 centiméter széles, 1823—1830-ig nyomták.

A világ legkisebb könyve 10 x 6 milliméter. 1897-ben nyomtatták Páduában. 203 oldal. Többek között Galileinek eddig még másított meg nem jelent 1615-ből származó levelét is ott lehet elolvasni.

A világ legvastagabb könyve egy kínai szótár, 5020 kötetből áll. melynek mindegyike 170 oldal. „Tu-esu-esi-eseng“ a címe. A XVII. század elején nyomtatták Kínában a császár rendeletére.

A világ legnehezebb könyve az „Ithaka története“. Súlyja 48 kilogram. Egy Habsburg főherceg adta ki Parga címmel évtizedekkel ezelőtt.

Magyarországban 1878—1929-ig a kiadott könyvek száma meghaladja a 90,000 kiadmányt.

Amerikában Los Angeles város tanácsa elhatározta,

hogy a város nyilvános parkjaiban és forgalmas helyein a kőlapokra vésett tizparancsolatot fogja kifüggeszteni. A táblákat éjszaka kivilágítják, hogy a járó-kelőket éjjel-nappal emlékeztessék az Isten törvényeire. A városi tanács reméli, hogy ilyen módon sok gaztettnek veszi elejét.

Svédországban 708 olyan család él, mely 400 esztendő óta egy és ugyanazon a helyen tartózkodik, helyét nem változtatta, az utódok ugyanazon községben és ugyanazon földön élnek.

India 200 milliónyi lakosságából 4 és fél millió keresztényen. Ebből 2,800,000 protestáns.

Európában 120 nyelvet beszélnek. Köztük a legelterjedtebb társalgási nyelv az orosz. Az egész földkerekségen 14 olyan nyelv van, amelyen több mint 20 millió ember beszél. Pl. kína: 400 millió; angol 260 millió; német 80 millió, olasz 41 millió, lengyel 23 millió

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Érdeklődőnek. A magyar cserkészcsapat parancsnokát a csapat választja, és a Sváz Skautov erősíti meg, ha essz. állampolgár, nagykorú, büntetlen előéletű és magyar nemzetiségű. Mig a parancsnok le nem mond, meg nem hal, vagy súlyos fegyelmi vétséget nem követ el, el nem mozdítható állásából. — **F. László Mihályfalva.** Azt írod, hogy négy polgárit végzett parasztfiú vagy, szeretsz olvasni és szereted a verset. Az olvasás hatása alatt te is megpróbáltad a versírást s most az A Mi Lapunk igazságos bírálata elé terjeszted „Anyám“ c. versedet. Nagyon meleg, szeretettel teli vers. Csak egy kicsit áradozó a nyelve. Kevesebb szóval, egyforma versszakokkal, egyenlő versmértékkel kell az ilyesmit kifejezni. Egyelőre nem közlöm, mert jobbat is kapok tőled, és mert igen sok vers várja a közlést. — **D. Pozsony.** „Örök viszontlátás“ tárgyánál fogva nem illik a lapba. De amúgy sem közölném, mert olyan írást, melynek szerzője nevét nem tudom, nem adhatok ki. — **G. Magdus Eperjes.** Az egyik alkalmilag jön. A meleg sorokat köszönöm. — **Kolmonth József Rimaszombat.** A legjobb gyorsírási tankönyv kezdők részére a következő: Radnai Béla: Az egységös magyar gyorsírási tankönyve. Ára 12 korona. Kivánságra megszerzem. — **B. Lenke Asztély.** Egyszerűen 10—15 leánnyal meg kell csinálni s aztán jóváhagyás végett bejelenteni dr. Szerényi Ferdinánd tanár orsz. főparancsnoknak (Užhorod, Bacsinszky u. 13). — **Medek Aladár Rozsnyó.** Készségesen ingyen közöltem. További szíves jóakarátát kérem. — **Székelly László Isaszeg.** Az új címet bejegyeztem. Üdv! — **Belo Kuttner Turč. Sv. Martin.** Kivánsága szerint cselekedtem. — **Pfeiffer László Fribourg.** Új címre is elküldöm a lapot. A többire türelmet kérek, mert nagy a torlódás. Megírhatnád ottani éleletedet, tapasztalataidat. — **Sándor László Olmüc.** A lap megy; de a másik szám gazdájának a pontos címét is kérem. — **Weiner Ferenc S. A. Újhely.** Megkaptam. Köszönöm!

Mivel kisléink megkéstek, a jelen számunkban képet nem hozhatunk. Majd kipótoljuk!

Nyomatott Vigh Károly könyvnyomdájában, Lučenec-Losonc